F 76 N166

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პროლეტარიელნო ყველნ ყველანაკენ, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

1 თებერვალი 1940 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ორგანო | № 4 (128) ფასი 30 კაპ.

აკაკი წერეთელი

1915 წლის თებერვლის სუსხიან ღამეს გარდაიცვალა ქართული ლიტერატურის მშვენება, დიდი შემოქმედი — აკაკი წერეთელი.

რაც დრო გადის, მით უფრო იზრდება სიყვარული ა. წერეთლის შემოქმედებისადმი. გამარჯვებული სოციალიზმის ქვეყანაში მისი შესანიშნავი პოეტური ნაწარმოებები განსაკუთრებული ელვარებით ბრწყინავენ. აკაკი ჩვენი თავისუფალი და ბედნიერი ხალხის მწერალია.

აკაკი წერეთელი, ილია ჭავჭავაძესთან ერთად, არის საქართველოს ნაციონალურ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის უთვალსაჩინოესი მოღვაწე, ბატონყმობისა და თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ მებრძოლი. მისი მსოფლმხედველობა ჩამოყალიბდა რუსეთის დემოკრატიულ-„რაზნოჩინნეცი“ ინტელიგენციის აზროვნების ზეგავლენით. ბელინსკის, ჰერცენის, ჩერნიშევსკის, დობროლუბოვის საზოგადოებრივი შეხედულებანი წარმოადგენდნენ იმ წყაროს, საიდანაც ჩვენი საბოლოოდ წლების ახალი თაობის ინტელიგენცია თავის გონებრივ საზრდოს იღებდა.

აკაკი წერეთელი იმ ახალი ინტელიგენციის ლიდერი იყო წარმომადგენელი იყო.

ა. წერეთელი მრავალმხრივი მწერალია. მის შემოქმედებაში სინამდვილე მთელ თავის მრავალფეროვანებაში აისახა. იგი ყოველთვის ეხმაურებოდა საჭირბოროტო საკითხებს, მას არასოდეს გვერდი არ აუვლია არც ერთი ამბავდელოვანი, საზოგადოებრივი მოვლენისათვის.

ა. წერეთლის შემოქმედების მთავარი თემა იყო „ცხრაკლიტულში“ მჯდომარე „ნესტან-დარეჯანის“ — საქართველოს განთავისუფლება და აღდგენა. იგი თავისი ყალმით იბრძოდა თვითმპყრობლობის წინააღმდეგ, რომელიც ცდილობდა ქართველი ხალხის დამონებას. ერთის მხრივ, მეფის სატრაპებისაგან, ხოლო მეორეს მხრივ ქართველი თავად - აზნაურობისაგან ლაჯაგაწყვეტილი ხალხი გმინავდა. ემყარებოდა რა რეაქციულ ქართველ თავად-აზნაურობას, რუსეთის თვითმპყრობელობა ამაგრებდა ჩვენს ქვეყანაში თავის ბატონობას. ამ ბატონობის წინააღმდეგ დაწყებული ნაციონალურ - განმათავისუფლებელი მოძრაობის ატმოსფეროში წარმოიშვა ა. წერეთლის ოცნება თავისი ქვეყნის ნაციონალურ აღორძინებაზე. მან მთელი თავისი შემოქმედებითი შესაძლებლობის დიდი ნაწილი ამ საკითხის გაშუქებას მიუძღვნა.

უსაზღვროა ა. წერეთლის სიყვარული და თაყვანისცემა თავისი სამშობლოსადმი. მაგრამ თვითმპყრობელობის ველური პოლიტიკის შედეგად საქართველო დაეცა, განადგურდა. ეს მდგომარეობა აწუხებს და აღელვებს პოეტს, იგი დაუფარავად აღნიშნავს იმ ეროვნულ შეეიწროებას, რომელსაც ქართველი ხალხი რუსეთის თვითმპყრობელობის, ბიუროკრატიულ-პოლიციური რეჟიმის ბატონობის დროს განიცდიდა. ა. წერეთელი მოუწოდებს ხალხს მონობის ბორკილებისაგან თავის დასახსნელად.

ა. წერეთელი დიდი რწმენით იყო გამსჭვალული თავისი სამშობლოს მომავლისადმი. მას სჯეროდა საქართველოს განთავისუფლება თვითმპყრობელობისაგან. მტკიცედ სწამდა, რომ დადგება დღე, როცა მისი სამშობლო გადაგდებს მრავერელთა უღელს, გაშლის თავის ძალას და აყვავდება. მრავალ მის ლექსში მოისმის შეუდრეკელი იმედი მომავლისა:

„მოვა დრო და თავს აიშვებს,
იმ ჯაჭვს გასწყვეტს გმირთა-გმირი,
სიბარულით შეიცვლება
ამდენი ხნის გასაჭირი“.

სამშობლოს განთავისუფლების, ბედნიერი ცხოვრების შექმნის საქმეს ა. წერეთელი უკავშირებს მშრომელ ხალხს, მასში ხედავს იგი დაუშრეტელ ძალასა და ენერგიას.

ა. წერეთლის სამწერლო ასპარეზზე გამოსვლის პერიოდში ვლეობა მეტად აუტანელ - პირობებში იმყოფებოდა. იგი გმინავდა ბატონყმობის მძიმე უღელ ქვეშ. საზოგადოების პროგრესიული ელემენტები ლაშქრობდნენ ამ მდგომარეობის წინააღმდეგ. ა. წერეთელი, როგორც მოწინავე ადამიანი, დიდი ჰუმანისტი, ვერ ურიგდებოდა ყმა-გლეხობის საშინელ მდგომარეობას. ჯერ კიდევ ბატონყმობის მოსპობამდე გამოქვეყნებულ ლექსებში იგი ხმას იღებს გლეხობის დასაცავად.

თავის დროზე ბევრს მოხვედრია ა. წერეთლის მძაფრი სატირის მახვილი. აკაკი ნათლად ხედავს, რომ მის დროინდელ თავად-აზნაურულ-ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში გამეფებულია ფარისევლობა, ბოროტება, შური, რომ ადამიანი „ყელზე უჭირს ხელს ადამიანს სულის ამოსახდელად“. აკაკი უფურადღებად არ სტოვებს მოვლენის ფარისევლობასა და გაიძვერობას. მისი ბასრი სატირა მიმართული იყო ვაჭრის ეჭაპლატატურულ - გაიძვერული „უცდის მარჯვე შემთხვევას, რომ ამოგვაძროს მით სული“, რომელიც „სოფელს ატყვევებს უშიშრად და თამამად ჰხრავს ქალაქს“. მოხელეების ვერაგულ საქმეებზედაც აკაკის მრავალი ლექსი აქვს დაწერილი.

ამგვარად, ა. წერეთელს არ დაუტოვებია ძველი ცხოვრების არც ერთი კუნჭული, სასთაც არ მიმართოს თავისი სატირის მახვილი.

1905 წლის რევოლუციამ სერიოზული გამოძახილი გამოიწვია ა. წერეთელში, იგი მთელი რიგი ლექსებით გამოეხმაურა ხალხის ამ მოძრაობას:

„ამას ველოდი, მოვესწარ,
ვიცინი, ალარ ვსტირი მე“...

რამდენადაც რევოლუციური მოძრაობა აღმავლობის გზით მიდიოდა, წერეთლის აღფრთოვანებაც უფრო საგრძნობი ხდებოდა. იგი მოუწოდებდა ხალხს თვითმპყრობელობის დამხობისაკენ. იმდენად განმსჭვალა მტრობითა და ზიზღით მოხიცი პოეტი თვითმპყრობელობისადმი, რომ იგი ნატრობდა — მტრის სისტლით შეღება ჰალარა.

უალრესად თავისებური და ჭანსაკუთრებელია ა. წერეთლის ადგილი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში. თავისი მხატვრული შემოქმედებით მან ეპოქის პროგრესიულ მოთხოვნილებებს უპასუხა. მისი ლექსები, პოემები, მოთხრობები, დრამები, გამსჭვალულია ღრმა საზოგადოებრივი ინტერესებით. ისინი ყოველთვის აღვიძებენ მკითხველთა გონებას აქტიურობისა და წინსვლის შეგნებით.

ა. წერეთელმა მხატვრულ მწერლობას უალრესად დიდი საზოგადოებრივი რეზონანსი მისცა. იგი უსაყვედურებდა თავის თანამედროვე მწერლებს ხალხისაგან დაშორებას: „ხალხში ჩამდგარი არ ვართო“... მაგრამ ამას ვერ ვიტყვით თვით მის შესახებ. იგი ყოველთვის იყო „ჩამდგარი ხალხში“. ა. წერეთელი ყოველთვის საჯგალობდა ხალხში განსაკუთრებული პოპულარობითა და სიყვარულით. აკაკის მრავალ ლექსს მღერიდა და მღერის ჩვენი ხალხი. მისი „სულიკო“ მთელი დიადი საბჭოთა კავშირის ხალხების საყვარელი სიმღერაა. აკაკი ჭეშმარიტად სახალხო მწერალია.

ა. წერეთლის პოეტური ნაწარმოებნი გამოირჩევიან რეალისტური გამოსახულებით, სისადავითა და ხალხურობით.

რეალისტურ პრინციპებზე დაყრდნობილმა აკაკიმ გაბედულად შეიტანა, ილიასთან ერთად, ლიტერატურულ ენაში ხალხური სიტყვები და გამოთქმები. აკაკის კარგად ესმოდა, რომ ხალხური ენისადმი მიმართვა მწერალს იხსნიდა ხელოვნურობისაგან, ინტელიგენტური „ჯამბაზობისაგან“, აიძულებდა მწერალს ეწერა ყველასათვის გასაგებად და სადად.

ა. წერეთელმა დაილაპარაკა ქართულ ლიტერატურაში სადა, ნათელი ხალხური ენით. მას შემდეგ შეუძლებელი შეიქნა დაბრუნება ძველი საეკლესიო-სქოლასტიკური ენისაკენ. ბრძოლას ლიტერატურული ენის ხალხურობისა და სისადავისათვის აკაკი უკავშირებდა ბრძოლას მაღალი, დიდი ლიტერატურისათვის, რომელიც აღზრდიდა და გაანათლებდა ხალხს.

ა. წერეთლის ლიტერატურული მემკვიდრეობა განსაკუთრებით საბჭოთა ხელისუფლების დროს დაფასდა. ბოლშევიკური პარტიის, დიდი ბელადის ამხანაგ **სტალინის** მზრუნველობის შედეგად ხალხის საუკეთესო შვილები დღეს დაფასებულნი და პატივცემულნი არიან.

ა. წერეთლის მდიდარი შემოქმედება მთლიანად საბჭოთა ხალხს ეკუთვნის.

ვ. ვ. კუიბიშევი

ნუთი წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც ტროცკისტბუხარინელმა არამზადებმა მუშანათურად მოუსპეს სიცოცხლე ბოლშევიკური პარტიის მამაც შვილს, მის ერთ-ერთ სახელოვან ხელმძღვანელს — ვალერიან ვლადიმერის-ძე კუიბიშევს. კუიბიშევის მთელი სიცოცხლე, დაწყებული მისი პირველი შეგნებული ნაბიჯით და გათავებული მისი უკანასკნელი ამოსუნთქვით, უკლებლივ შეეწირა კომუნიზმის დიად საქმეს.

1904 წელს ვ. კუიბიშევი შედის რუსეთის ს.-დ. მ. პარტიის ომსკის ორგანიზაციაში და მანინვე ბოლშევიკების ფრაქციას ემხრობა.

1906 წელს ნოემბერში პარტიის ომსკის საქალაქო კონფერენციის მიმდინარეობის დროს კუიბიშევი პირველად დაიპატიჟეს მეფის მოხელეებმა. მას შემდეგ არა ერთხელ ყოფილა იგი დაპატიმრებული რევოლუციური მუშაობისათვის, მაგრამ თითქმის ყოველთვის ახერხებდა გამოქცევას გადასახლებიდან.

ომსკში, ტომსკში, პეტროპავლოვსკში, ხარკოვში, პეტერბურგსა და სამარაში, — ყველგან დაუცხრომლად მუშაობდა ამ. ვ. კუიბიშევი, მჭიდროდ აკავშირებდა და რაზმავდა ბოლშევიკებს, დაუნდობლად ანადგურებდა მენშევიკ - ლიკვიდატორებს, ტროცკისტებს, „ოტზოვისტებს“, ლენინიზმის ყველა და ყოველ მტერს.

პირველი იმპერიალისტური ომის წლებში ამხ. კუიბიშევი ბოლშევიკურ არალეგალურ მუშაობას ეწევა პეტერბურგში, იგი 1914 წელს ბოლშევიკების პეტროგრადის კომიტეტის წევრია.

1916 წელს ამხ. ვ. კუიბიშევი ბოლშევიკების პოოლვიეის კონფერენციის ორგანიზატორია სამარაში. იგი კვლავ დაიპატიმრა მეფის თანამრობამ და გადასახლა.

1917 წლის თებერვლის რევოლუცია რომ მოხდა, ბორკილ-ვაყრილი კუიბიშევი ტურუხანში ეტაპის მიმავალ გადასახლებულთა ჯგუფში იყო.

სიხარულით შეეგებნენ ამხ. ვ. კუიბიშევს სამარის (ახლა ქალ. კუიბიშევის) მუშები, როდესაც იგი გადასახლებიდან დაბრუნდა.

სამოქალაქო ომის წლებში ვალერიან კუიბიშევი ფრონტზე ყოფნისას საფრთხეს არ ერიდებოდა, ვაკაცობის პირადი მაგალითებით აღაფრთოვანებდა მებრძოლთ. მტკიცე, გაბედული ხელით მჭიდროდ რაზმავდა და ბრძოლაში მიჰყავდა მაგ წითელი პოლკები. მისი ხელმძღვანელობით წითელი არმიის ძალებმა ლახვარი ჩასცეს კონტრრევოლუციურ ჯარს სიმბირსკში.

ვ. კუიბიშევი კიროვთან ერთად ხელმძღვანელობდა 1919 წლის ზაფხულში ასტრახანის გმირულ თავდაცვას.

ვ. კუიბიშევი **ლენინისა** და **სტალინის** ერთგული თანამებრძოლი და მოწაფე იყო. რა უბანზედაც უნდა. ემუშავნა, იგი მტკიცედ ატარებდა ბოლშევიკური პარტიის ხაზს.

1921 წლიდან ამხ. ვ. კუიბიშევი „გლაველექტროს“ უფროსია. იგი დაუცხრომელი ენერგიით ანხორციელებს ჩვენი ქვეყნის ელექტროფიკაციის ლენინურ გეგმას, რომელსაც სამართლიანად დაერქვა პარტიის მეორე პროგრამა.

1921 წლიდან ამხ. ვ. კუიბიშევს არჩევენ საკ. კ. პ. (ბ) ცკკას შემადგენლობაში. ამ დროიდან დაწყებული თავისი სიცოცხლის უკანასკნელ დრომდე იგი იყო საკ. კ. პ. (ბ) ცკკას წევრი, ხოლო 1927 წლიდან ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრი.

1922-23 წელს ამხ. ვ. კუიბიშევი რუსეთის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ერთ-ერთი მდივანი და ამხანაგ **სტალინის** უახლოესი თანამშრომელი.

ფრრეკი ბოლშევიკი, კომუნიზმის საქმისათვის თავდადებული მებრძოლი, პარტიის მტრების მიმართ ულმობელი, ამხ. ვ. კუიბიშევი დიდი ბელადების **ლენინისა** და **სტალინის** წინადადებით 1923 წელს არჩეულ იქნა ცენტრალური საკონტროლო კომისიისა-მუშაღლინის თავმჯდომარედ.

ლენინ-სტალინის პარტია უალრესად პასუხსაგებ პოსტებზე ნიშნავდა ვ. კუიბიშევს. 1926 წელს, ფელიქს ედერმენსკის გარდაცვალების შემდეგ, მას ნიშნავენ საბალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის პოსტზე.

1930 წელს ამხ. ვ.კუიბიშევი სსრ კავშირის სახკომსაბჭოს და შრომისა და თავდაცვის საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილე და სახელმწიფო საგეგმო კომისიის თავმჯდომარეა, 1934 წლიდან კი შეთავსებით სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებული საბჭოთა კონტროლის კომისიის თავმჯდომარეა.

ამხ. ვალერიან კუიბიშევს ახურველად დ ესახზეროდ უყვარდა საბჭოთა ხალხი, სოციალისტური საშობლო.

ლენინ-სტალინის დიადი პარტიის საქმეს, საბჭოთა ხალხს შესწირა ვ. კუიბიშევმა თავისი ლინისეულად, მგზნებარე სიცოცხლე. სწორედ ამიტომ ეჯავრებოდათ ვ. კუიბიშევი ისე ბალშოროტებით ხალხის საზიზღარ მტრებს—ტროცკისტ-ბუხარინელ გარეწრებს, სწორედ ამიტომ მოუსპეს მას სიცოცხლე ამ ვერაგებმა.

ვალერიან კუიბიშევის შესანიშნავი სიცოცხლე აღაფრთოვანებს საბჭოთა ადამიანებს სოციალისტური შრომისა და სოციალისტური ბრძოლის ახალ-ახალი გმირობის ჩასადენად.

ვიგონებ ყრმობას

გალაქტიონ ტაბიძე

ვიგონებ ყრმობას. შორს, ძლიერ შორს,
ჭალების გალმა,
კაკაბაინის კლდოვანი მთის
მოსჩანდა ფერდი.
საღამოობით — ვით ხომალდი ასწიოს ნაღმმა —
მზით ენთებოდა და ჰქრებოდა
ტიტანის მკერდი.
ბავშვობიდანვე ის სიშორე
მტანჯავდა ერთი,
ლაჟვარდოვანნი მიტაცებდნენ
ნაქერალები,
და ვკითხულობდი, ვოცნებობდი,
ემლერდი თუ ცასწერდი —
მდევდნენ, მეძახდნენ, მიზიდავდნენ
ის მწვერვალები.

რით შეაყენა ის ხომალდი
გრძნეულმა ნაღმმა, —
შენ არ იცოდი, ვერც ვაიგე,
ისე დაბერდი,
შემოიხვია მყუდროება
ლრუბლების ბაღმა,
მოსჩანდა ხვამლი, როგორც ფრთოლა,
როგორც ხავერდი.
როგორც უთოვლო ყმაწვილობის
ულრუბლო ბედი,
როგორც შემდეგთა ქარიშხალთა
ცივი ბრჭყალები,
როგორც სიცოცხლე, როგორც კუბო,
როგორც იმედი,
მდევდნენ, მეძახდნენ, მიზიდავდნენ
ის მწვერვალები.

მთლად დამიმონა ცად ნატყორცნმა
ლურჯმა წყალმა,
ჰაერონვებმა საიდუმლოდ
დაფარა ქედი.
თითქო იმ მთებზე ისევ ისე
ვწევარ გულალმა
და ვარსკვლავების დიდი წიგნის
ყოველი გვერდი
არის თეთრულები, არის უშბა,
მთელი სვანეთი,
იმისი დილა და შუადღე,
მზით ნაალები,
მისი საღამო ბინდთა ლურჯი
ოკეანეთი;
მდევდნენ, მეძახდნენ, მიზიდავდნ ენ
ის მწვერვალები.

მოგონებანი იმ მთებივით
შემოირიგა
მწვერვალმა, რომლის სახელია
ქნარი, ლირიკა.
არა ოცნებით, არა ზღაპრით,
მის ცისამრით
წყარო ყრმობისა მარადისთა
ნაკადთ კამარით
მიედინება, მაგრამ საით?
სამისამბარო
ქვეყნისკენ სადაც პოეზიის
ბრწყინავს სამყარო,
სადაც არსებობს პოეზიის
მარად მგზნებელი,
ლირიკის სული, სული მისი
მაცოცხლებელი.
პირველ ნაკადად მსურს გადიქცეს
ჩემი მიმართვა,
მიმართ ჭარმაგთა, მიმართ ჭაბუკთ
სახმელმიმართა.
მარად მოვითხოვ, ვით მეაბჯრეს,
როგორც მეფარეს,
მხოლოდ ცოცხალს და მიმგებარეს,
მხოლოდ მგზნებარეს!

საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის IX პლენუმი

საინფორმაციო ცნობა

1940 წლის 24-26 იანვარს შესდგა საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის IX პლენუმი.

პლენუმმა განიხილა ორი საკითხი.

1. 1939 წლის აპრილიდან 1940 წლის იანვრამდე საკ. კ. პ. (ბ)-ში ახალ წევრთა მიღების მიმდინარეობა.

2. ლენინისიანი 1940 წლის საგაზაფხულო სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოთა მოსამზადებლად.

პირველ საკითხზე პლენუმმა მოისმინა საქართველოს კ. პ. (ბ) ც. კ-ის მდივნის ამხ. **კ. ნ. შერიზნიას** მოხსენება.

ამხ. შერიზნიას მოხსენების გამო გამართულ კამათში მონაწილეობა მიიღეს: ამხ. ვ. ე. ჯიბშელეიშვილმა (საქართველოს კ. პ. (ბ) ნულოს რაიკომის მდივანი), გ. კ. კირიკოვმა (ლუქსემბურგის რაიკომის მდივანი), ვ. ი. ტოგონიძემ (ყულტუბოს რაიკომის მდივანი), მ. დ. ჩუბინიძემ (ლენინის რაიკომის მდივანი), ნ. ს. ბაიდაშვილმა (ტყიბულის რაიკომის მდივანი), ვ. ვ. ცხოვრებაშვილმა (საქართველოს კ. პ. (ბ) სამხრეთ-ოსეთის სოლოქა კომიტეტის მდივანი), გ. ე. ნარსიამ (ქუთაისის ქალაქკომის მდივანი), რ. ი. მურკუბალაძემ (ამბროლაურის რაიკომის მდივანი), ნ. გ. გალოსტოვმა (კიროვის რაიკომის მდივანი), ა. ვ. ჯიქიამ (ზუბის რაიკომის მდივანი), ვ. ზ. ალბორიშვილმა (ლენინგორის რაიკომის მდივანი), ბ. ი. ყურაშვილმა (ხილნაღის რაიკომის მდივანი), ნ. ვ. გაბუნიამ (ფოთის ქალაქკომის მდივანი), კ. ი. ბარიგიანმა (საქართველოს კ. პ. (ბ) ც. კ-ის საორგანიზაციო-საინსტრუქტორო განყოფილების გამგე).

1940 წლის საგაზაფხულო სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოთა მომზადების ლენინისიანთა საკითხზე მოხსენება გააკეთა საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარემ ამხ. **ვ. მ. ბაქრაძემ.**

ამ საკითხის გამო გამართულ კამათში მონაწილეობა მიიღეს: ამხ. კ. გ. ბეჭვაიამ (საქართველოს კ. პ. (ბ) აფხაზეთის სოლოქა კომიტეტის მდივანი), ა. ს. მელაძემ (ქობულეთის რაიკომის მდივანი), ვ. ი. ხუბავამ (მზრომელთა დეპუტატების საბჭოთა-ოსეთის სოლოქა საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე), შ. დ. ნოეტბიძემ (ლაგოდეხის რაიკომის მდივანი), ე. დ. ჯვებენაკაძემ (ადიგენის რაიკომის მდივანი), ა. ი. კობეროძემ (წითელწყაროს რაიკომის მდივანი), გ. დ. ჩაჩიბაიამ (ზუგდიდის რაიკომის მდივანი), ნ. გ. ავაქოვმა (ბაშკიჩითის რაიკომის მდივანი), ი. დ. კოკლამაზაშვილმა (მზრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე), გ. ს. დარაშვილმა (ბურჯალის რაიკომის მდივანი), გ. ნ. კოკაიამ (სამტრედიის რაიკომის მდივანი), გ. ვ. იაკობიძემ (ქარელის რაიკომის მდივანი), ს. გ. ხოშტარიამ (საქართველოს სსრ რესპუბლიკის სახკომსაბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე და მიწათმოქმედების სახალხო კომისარი), გ. ი. მიხანაშვილმა (ლუწითის რაიკომის მდივანი), ს. ი. ბუაძემ (ლანჩხუთის რაიკომის მდივანი), ა. ტ. სირუნიანმა (ბორჩალოს რაიკომის მდივანი), ვ. ა. ლოლაძემ (გორის რაიკომის მდივანი).

სხდომის დასასრულს სიტყვით გამოვიდა საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **კ. ნ. ჩარკვიანი.**

მოსმენილ მოხსენებათა შესახებ პლენუმმა მიიღო სათანადო გადაწყვეტილებანი. (საქდესი).

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის პრეზიდიუმის სხდომა

29 იანვარს შესდგა საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის პრეზიდიუმის სხდომა, რომელზედაც განხილულ იქნა საკითხი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 20 წლისთავისათვის მომზადების შესახებ.

მომავალ წელს სრულდება ეს ღირსშესანიშნავი თარიღი. მწერლებმა ის აზრი გამოსთქვეს, რომ საჭიროა ახლავე კონკრეტული ღონისძიებების მიღება, რათა საბჭოთა მწერლების კავშირი ღირსეულად შეხვდეს ამ საიუბილეო თარიღს. უნდა შეიქმნას ყოველგვარი პირობა იმისათვის, რომ მოწინავე მწერლებმა ამ ღღესასწაულს ახალი მატერიული წიგნებით უპასუხონ.

პრეზიდიუმმა დაადგინა, 7 თებერვალს მოწვეულ იქნას მწერალთა კავშირის გამგეობის პლენუმი, რომელზედაც დაისმება საკითხი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 20 წლისთავისათვის მწერლების მომზადების შესახებ.

გარდა ამისა, პლენუმი მოისმენს მწერალთა კავშირის გამგეობის პრეზიდიუმის პასუხისმგებელი მდივნის ამხ. ირაკლი აბაშიძის საინფორმაციო მოხსენებას პრეზიდიუმის მიერ ჩატარებული მუშაობის შესახებ.

შემდეგ, პლენუმი განიხილავს საკითხს სამხედრო-თავდაცვითი მხატვრული ლიტერატურის შესახებ. ამ საკითხის შესახებ პრეზიდიუმზე ინფორმაციით ვამოსულმა ს. ეფუმა მოკლედ დაახასიათა სამხედრო-თავდაცვითი მხატვრული ლიტერატურის მდგომარეობა. მან ხაზგასმით აღნიშნა მწერალთა მიერ სამხედრო-თავდაცვითი საქმის შესწავლის აუცილებლობა და მოიყვანა მაგალითები იმისა, თუ როგორ მუშაობენ ამ დარგში რუსი საბჭოთა მწერლები.

პრეზიდიუმმა გამოიყო სპეციალური კომისია და დაავალა მას—შეიმუშაოს კონკრეტული ღონისძიებები მწერალთა თავდაცვითი მუშაობის დარგში და წარუდგინოს ისინი პლენუმს დასამტკიცებლად.

ამავე პლენუმზე განხილული იქნება ახალგაზრდა მწერლებისათვის კურს-კონფერენციის მოწყობის საკითხი.

პრეზიდიუმმა კარგა ხანია გამოიყო კომისია, რომელსაც მინდობილი ჰქონდა ამ კურს-კონფერენციის პროგრამის დამუშავება. ამხ. დ. ბენაშვილმა პრეზიდიუმს წარმოუდგინა ამ კურს-კონფერენციის მუშაობის გეგმა და პროგრამა. პროექტი პრეზიდიუმმა შესწორებებით მიიღო.

კურს-კონფერენციაზე მიწვეული იქნება 31 ახალგაზრდა მწერალი: აკაროფან 3, აფხაზეთიდან 3, ოსეთიდან 3, ქუთაისიდან 3, დუშეთიდან, ზუგდიდან, ცხინვალიდან, თელავიდან, სიღნაღიდან, გორიდან, ქიაოურიდან და მახარაძიდან—თითო კაცი. თბილისიდან მონაწილეობას მიიღებს ათი ახალგაზრდა მწერალი. კურს-კონფერენციის მუშაობა დაიწყება 15 თებერვალს და გასტანს 15 დღეს დამტკიცებული პროგრამის მიხედვით.

მწერალთა კავშირის გამგეობის პრეზიდიუმის ამ სხდომაზე გამოყოფილ იქნენ გაზეთის „ლიტერატურული საქართველოს“, ჟურნალების „მნათობისა“ და „ჩვენი თაობის“ სარედაქციო კოლეგიები. ამავე დროს პრეზიდიუმმა დაამტკიცა გადმომცემლობა „ფედერაციის“ სარედაქციო საბჭო.

დასასრულ პრეზიდიუმმა მოისმინა საქართველოს ლიტფონდის გამგეობის თავმჯდომარის ამხ. ილო მოსაშვილის ინფორმაცია ლიტფონდის ხარჯთ-აღრიცხვისა და მისი მომავალი მუშაობის შესახებ.

საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიის თემებზე მხატვრულ ნაწარმოებთა გამოუფენა

სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებული ხელოვნების საქმეთა კომიტეტი შეუდგა საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიის თემებზე მხატვრული ნაწარმოებთა გამოფენისათვის მზადებას. შესდგა საორგანიზაციო კომიტეტი, რომელშიაც შედიან ნ. ბაკოური (თავმჯდომარე), ი. სოლოდნიკოვი, გ. ალექსანდროვი, პ. პოსპელოვი, ე. იაროსლავსკი, ფ. პოლეკარპოვი, ი. მინეი, ლ. ფოტიევი, მხატვრები ს. გერასიმოვი, პ. სტარონოსოვი, დ. მოორი, ა. კინელესკი, ე. კიბრიკი, ს. ქობულაძე და სხვები.

გამოფენისათვის მზადდება 300 სხვადასხვა ნაწარმოები (გრაფიკა, აკვარელი, ანქარელი, ოფორტი, ლიტოგრაფია). ამ მუშაობაში ჩაბმულნი არიან ყველა საბჭოთა მოკავშირე რესპუბლიკის მხატვრები.

სსრ კავშირის ხელოვნების მუშაკთა ცენტრალური სახლში არსებობს ინდივიდუალური კონსულტაცია იმ მხატვართათვის, რომლებიც მუშაობენ საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიის თემებზე. მხატვრებს კონსულტაციას გაუწევენ ფერადი მარტ - ეგზელ - ლენინის ინსტიტუტის და ვ. ი. ლენინის ცენტრალური მუზეუმის მუშაკები.

გამოფენის გახსნა განზრახულია მიმდინარე წლის 9 სექტემბრისთვის —„საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსის“ გამოცემის მეორე წლისთავისთვის.

„საბჭოთა ლიტერატურის ისტორია“

მ. გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის დავალებით, აკადემიის „საბჭოთა ლიტერატურის ისტორიას“.

გამოცემა მიზნად ისახავს მრავალ-ნაციონალური საბჭოთა ლიტერატურის მეცნიერულად დასაბუთებულ ისტორიის მოცემას.

წიგნში, სხვათა შორის, მოთავსებული იქნება ნარკვევები ქართული საბჭოთა ლიტერატურის შესახებ. გარდა ამისა, წიგნში მოთავსებული იქნება მონოგრაფიული სტატიები ქართველ მოწინავე საბჭოთა მწერლებზე.

აკაკის საღამო

აკაკი წერეთლის გარდაცვალებიდან 25 წლის შესრულების გამო მწერალთა კლუბში 5 თებერვალს გაიმართება პოეტის ხსოვნის აღსანიშნავი საღამო.

შესავალ სიტყვას წარმოსთქვამს ხმ. ირაკლი აბაშიძე.

მოხსენებას აკაკის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ გააკეთებს ამ. ლევან ასათიანი.

სიტყვებით გამოვლენ: შ. დადიანი, გ. ქიქოძე, გ. ლეონიძე, ლ. ქიაჩელი, პ. ინგოროყვა.

აკაკი წერეთლისადმი მიძღვნილ ლექსებს წაიკითხავენ გ. ტაბიძე, ალ. მაშაშვილი, გ. ლეონიძე, ი. გრიშაშვილი, ს. ეფუი, ი. მოსაშვილი, ს. შანშიაშვილი, ალ. აბაშელი, ი. ხოშტარია, ვ. გაბესკირია.

დასასრულ, შესდგება კონცერტი.

გარდაიცვალა აკადემიკოსი ივანე ალექსანდრეს-ძე ჯავახიშვილი

ივანე ჯავახიშვილი

ივანე ჯავახიშვილი თითქოს ქართველი ხალხის წარსულიდან შთაგონებიდან დატვირთული გამოჩენილი და ფაქტიანი საოკეთესო ზრახვანი შვილიერი ქვეყნისა. ჩვენი ისტორიის დაბინდული ფურცლების ამხსნელი და დამდგენელი, საბჭოთა კულტურის უშინაგანშინაკენი ოსტატი გახდა და საბჭოთა მეცნიერებაში ახალი ფურცლები ჩაწერა. გოლიათური ენერგიის მქონე დიდმა მეცნიერმა მთელი თავისი შთაგონება შვილიერი ქვეყნის სამსახურს შეალია და ქართველი ხალხის ურწყველი სიყვარული დაიმსახურა.

ივანე ჯავახიშვილს წოლად ხვდა შეესტოლენია ქართველი ხალხის მემატიანის მოვალეობა და უდიდესი ხტოროთმოძღვრის სიზუსტით და სრულყოფილობით აღიდგინა ჩვენი წარსულის შენობა, ახალი განათება მიეცა ქართველთა ისტორიისათვის და საბჭოთა ახალგაზრდობისათვის შეეთვისებინა საოკეთესო ზრახვები ქართველთა გმირული ცხოვრებისა.

ამგვარად, ივანე ჯავახიშვილს პიროვნებაში გაერთიანებული იყო წარსულის შთაგონებული მხალველი და ახალი კულტურის ოსტატი.

მამზიდველი, ფაქიზი და კრიტიკული ადამიანი, მაღალი მეცნიერული კულტურის მესაკე, დაუშრეტელი ენერგიის მქონე ადამიანი, ჩვენი ხალხის შემოქმედებითი ცხოვრების წრფელი ენერგიზატი იყო და მამობრივი მზრუველობით ეკადოდა ჩვენი ახალგაზრდობის მეცნიერულ აღზრდასა და სულიერ ამაღლებას.

ივანე ჯავახიშვილს ჩამოთვლილ და ჩამოუთვლელ სულიერ თვისებებს თითქოს ამართლებდა მისი მომხიბლავი გარეგნობაც, ქართულ მემატიანეების მიერ დახატული და ისტორიულ გმირების ანრდილების შესადარი. მისი მოამშვენებელი და მიმზიდველი ხმა ამეტყველებდა იმ დიდ შინაგან სულიერ ჰარმონიას, რომლის მატარებელი ჩვენი დიდი მეცნიერი იყო.

მისი მახვილი სმენა, დიდი მუსიკალური კულტურით გაწრთვნილი, მეცნიერული სიზუსტით ისმენდა წარსულის ხმაურს და ჰანგებად ანაწილებდა მას ისტორიულ წყაგნების ფურცლებზე.

იგი ცხოვრობდა დიდი შემოქმედის ცხოვრებით: ქართველი ხალხის დრამატიული ცხოვრება წარსულში, მისი ეკონომიკისა თუ სამართლის ისტორია, ქართული ძველი მხატვრობა, ხალხის მუსიკალური კულტურა, ხუროთმოძღვრების ძეგლები და ძველი სტეფის ოსტატების შედევრები შეადგენდენ მისი ძიებისა და კვლევის საგანს. ი. ჯავახიშვილს კალმის ცხოვრებყოფილი ძალთა ისინი მოიიერი ფრონველივით ცოცხლდებოდნენ ფურფლიდან და ახალ სიცოცხლეს იწყებდნენ ხალხის წარმოდგენაში. საბჭოთა ახალგაზრდობის აღზრდისათვის ზრუნვა ემატებოდა ხსენებულ მეცნიერულ მუშაობას და ასე იესებოდა მისი დაძაბული და მრავალფეროვანი ცხოვრება. იგი ებაასებოდა საუკუნეებს, რათა ახალი ფურცლები ჩაეწერა საბჭოთა კულტურაში. იგი იყო თავდადებული შვილი ქართველი ხალხისა და ამიტომაც გახდა უანგარო საბჭოთა პატრიოტი.

მისი სიკვდილიც თავისებური იყო, მას ეერო სიკვდილი ჭეშმარიტი შემოქმედისა. სიკვდილის წინა წუთებში მან მოხსენება მიუძღვნა ძველი ქართული სტეფის ოსტატების შემოქმედებას. საყვარელი მეცნიერი თავის მოხსენებაში ებაასებოდა წარსულსა და დღეგანდელობას ერთდროულად და ეძიებდა ძველი სტეფის ოსტატების შედევრებში ისტორიულ სინამდვილის ანარეკლს. ძველი სტეფის ოსტატების ცეცხლი ყოველთვის ათბობდა შეესანშშავ მკვლევარს და სწორედ ამ ცეცხლიანი სტარიქონების განმარტებისას დაიწვა მისი სიყვარულითა და შთაგონებით აღსავსე გული.

მთელი თავისი მრავალფეროვანი ცხოვრება ივანე ჯავახიშვილმა ჩვენი ისტორიის აღდგენასა და დადგენას მოანდომა და დღეიდან თვით იგი გახდა ისტორიის ნამდვილი საკუთრება.

რაოდენ ტალანის მზით განათებულ საბჭოთაში ხალხს მარადიული სიცოცხლე უწერია, მისი შესანშშავი შვილი ივანე ჯავახიშვილიც ამეიერიდან მარადისობის შარავანდედით იმოსება.

სიმონ ჩიქოვანი

ჩვენი საუკუნის დიდი ისტორიკოსი

ივანე ჯავახიშვილა ჩვენი საუკუნის დიდი ისტორიკოსია. აღმოჩენათა მრავალფეროვანებისა, საგნის ღრმა ცოდნისა და კვლევის სიმკაცრის მხრივ იგი საერთოდ იშვიათი მოვლენაა. მაგრამ მარტო ეს როდი იყო მიზეზი იმ საყვარულისა, რომელსაც მისი პიროვნება იწვევდა ჩვენში.

ივანე ჯავახიშვილი არ დაკმაყოფილებულა ქართველი ხალხის მარტოოდენ წარსულის კვლევით. იმავე დროს იგი იყო განსახიერება მოქალაქეობრივობის საუკეთესო-ტრადიციებისა. მან არა მარტო ზედმიწევნით გაიმეორა თავის ხსოვნაში ჩვენი ისტორიის ყველა დიდი ამბავი თუ პატარა შემთხვევა და ხელახლა მოგვითხრო იგი, არამედ თვითონაც შეიტანა ახალი ფურცელი საკუთარი ქვეყნის მომავლის ისტორიაში: ივანე ჯავახიშვილი იყო ერთერთი შემქმენელი ქართული უნივერსიტეტისა, რომელმაც განუზომლად დიდი როლი შეასრულა ახალი ქართული ინტელიგენციის აღზრდის საქმეში.

ამ პირველხარისხოვანი ეროვნული საქმისათვის ბრძოლაში ივანე ჯავახიშვილი შეუპოვარი მებრძოლი აღმოჩნდა.

თავისებური იყო მისი ხელწერაც, იგი მხედრულს მიაგავდა. ამ ერუდიტი ისტორიკოსის ხელნაწერის ქართული ასოები—გაფანტულნი და ზოგჯერ უწესრიგოდ ერთმანეთზე გადახლართულნი — მოგაგონებენ იმ სახელმწიფო მოღვაწეების ხელრთვას, რომელიც სხვადასხვა აქტზე თუ გრაგნილზე აწერდნენ ხელს წარსულში.

ჩვენმა ქვეყანამ ივანე ჯავახიშვილი დიპუტატად აირჩია საქართველოს სსრ უმაღლეს საბჭოში, სადაც მას სხვებთან ერთად უნდა დაედასტურებინა თავისი ხალხისათვის საპირო სახელმწიფოებრივი ღონისძიებანი.

აპაკი ბაზუკელია

ღ ე ქ ც ი ა

უდიტორია საგსეა ისტორიკოსებით, მწერლებით, სტუდენტებითა და გარეშე ხალხით.

დარბაზში დუმილია.

აკადემიკოსი ივანე ჯავახიშვილი ლექციას კითხულობს.

ძველ მწერლობის ნიმუშებში მან აღმოაჩინა ბარბარიზმები, რომელნიც მათ ზუსტად ათარიღებენ.

ყოველი წარმატება, ყოველი ახალი მიღწევა თავისი ქვეყნისა მას გულის სიღრმემდე ახარებდა.

ტანხმელი, ჯალარა, ლამაზი სახის კაცი მშვიდად ზის მაგიდასთან და თავისი სადა ქართულით ამეტყველებული იშვიათად ყოფილა ასე თავშეუკავებლად აგზნებული.

თუ მართალია ის აზრი, რომ სახე და გარეგნობა გამოსახავს ადამიანის შინაბუნებას, მაშინ ივანე ჯავახიშვილი სრულ დასაბუთებას წარმოადგენს ამ მოვლენისა. მის მომხიბლავ სახეს ტკბილი ენა და რკინის ლოდაკი კიდევ უფრო აშშვენებს.

მუდამ დინჯი, დაკვირვებული და მომჯადოებელი მოსაუბრე, ახლა განსაკუთრებით მჭერმეტყველია და ზორეულ წარსულიდან ისმის ენა, რომელსაც ჩვენი წინაპრები ასეთი თავდადებით იცავდნენ. ის აწარმოებს მეტად საინტერესო ლინგვისტურ და ლიტერატურულ ანალიზს აღებული ტექსტისა, არკვევს დაცულ სიტყვათა გენეზისს, მათი ქართულ ენაში შემოსვლის დროს, მათ თავისებურებას და აშკარა, უდავო დასკვნები გამოაქვს. დიდი ანალიტიკოსი არც აქ ჰალატობს თავის თავს, ახლაც ისევე ფრთხილია და სათუთი რადგან ვერ იტანს, როცა მეცნიერი ძიულებული ხდება თავისი დღევანდელი მტკიცება ხვალ უარყოს. მეცნიერება მას ჭეშმარიტების ღაღადებად მიაჩნია. ამიტომაც არის ის ასე შეურგებელი, ასე პრინციპული, ასე ტკბილპრომისო და ასე მთლიანი თავისი ცხოვრებით. ამიტომ არის, რომ ის მოსაზრებანი, რომელნიც მისი დებულების წინააღმდეგ შესაძლოა წამოიჭრანენ, წინდაწინვე აქვს გათვალისწინებული, აწონილ-დაწონილი და ერთადერთ დასკვნამდე მიყვანილი. ის დიდი ანგარიშის გაწევით, თაბაღთანა და ამავე დროს ულმობელობით ეკამათება ამ შესაძლო „მოწინააღმდეგეებს“, თავს ესხმის, ამტკიცებს მათ უსაფუძვლობას არა მკერმეტყველობით, არამედ აშკარა სიტუთებით. და აი, როცა გზა გაწმენდილია, საკითხი უდავო სამნამდეკილად ქცეული, იგი ლაღად ზლის თავისი განუსაზღვრელად დიდი ერუდიციითა და სინთეტიური ნიჭით აღსავსე ფანტაზიის. ის მეტი გაბედულობითა და პირდაპირობით იწყებს საუბარს საუკუნეებთან და თვალწინ იშლება წარმტაცი სამყარო, სამყარო აღდგენილი დიდი შრომითა და ინტუიციით, სამყარო, რომელიც აქამდე, ასე ბნელად და გაურკვეველად მოსჩანდა.

უკანასკნელ სიტყვაზე ხმა ეჩეუტენა აუწია. ერთი შეკრთა... ამ ლექციასავით დაუთმაგრებელი აღმოჩნდა მისი სიცოცხლეც.

უეცრად შესწყდა მისი გულისცემა.

დემნა შენგელაია

საბჭოთა მეცნიერების გამოჩენილი მოღვაწე

აკადემიკოსი ივანე ალექსანდრეს-ძე ჯავახიშვილი საბჭოთა ისტორიული მეცნიერების ერთერთი გამოჩენილი მოღვაწე იყო. ორმოცდ წელზე მეტს გრძელდებოდა მისი ნაყოფიერი სამეცნიერო-საგამოკვლევო, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მუშაობა. მთელი თავისი ძალები და დაუღალავი ენერგია , ი. ა. ჯავახიშვილმა მოწონაგე მეცნიერების, სოციალისტური სამშობლოს სამსახურს მოანდომა.

ივანე ალექსანდრეს-ძე ჯავახიშვილი დაიბადა თბილისში 1876 წელს, საშუალო განათლება მიიღო თბილისის 1-ლ გიმნაზიაში. 1895 წელს, გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ, ი. ა. ჯავახიშვილი შეიყვანა პეტერბურგის უნივერსიტეტში აღმოსავლური ენების ფაკულტეტზე.

1899 წელს უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ, ი. ა. ჯავახიშვილი დატოვებულ იქნა უნივერსიტეტში საპროფესოროდ მოსამზადებლად. 1902 წელს იგი ნ. მარრად ერთად პეტერბურგის უნივერსიტეტის მიერ გაგზავნილ იქნა არაბეთში იქ დაცულნ ქართული ხელნაწერების ასაფეფერებლად. მაშ შემდეგ ი. ა. ჯავახიშვილი ბრწყინვალედ ამუშავებს საქართველოს მეცნიერულ ისტორიას, აგრეთვე სომხეთისა და ახლო აღმოსავლეთის ისტორიის პრობლემებს.

ცოდნისმოყვარეობამ, დაუღალავმა და ახალი წყაროებისა და ახალი ფაქტიური მასალის ძიებაში შეუპოვარმა, მან მეტად მნიშვნელოვანი აღმოჩენები მოიახლინა.

ჭვნნდა რა უდიდესი და ორიგინალური ფაქტიური მასალა, ი. ა. ჯავახიშვილმა დაამტკიცა ქართველი ხალხის — საბჭოთა კავშირის ერთიერთი უძველესი ხალხის ისტორია. ამ მუშაობის შედეგი იყო კაპიტალური შრომა, რომელთა მნიშვნელობაც განსაკუთრებით დიდია და რომლებიც დიდხანს დარჩებიან ნიადაგსახმარ წიგნებად ყველასათვის, ვინც კი საქართველოს ისტორიასა და კავკასიის სხვა ხალხების ისტორიაზე მუშაობს. საქართველოს ისტორიას ი. ა. ჯავახიშვილი ამუშავებდა განუყრელ კავშრში მეზობელი ხალხების ისტორიასთან. იგი გალრმავებულ მუშაობას ეწეოდა საქართველოს მეზობელ სახელმწიფოთა ისტორიაზე. მაგალითად, სომხეთის ისტორიას მან უძღვნა ოთხი ვრცელი მონოგრაფია, რომლებსაც უდიდესი მეცნიერული მნიშვნელობა აქვთ.

ი. ა. ჯავახიშვილის მეცნიერული და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა ბრწყინვალედ იფურჩქნება საბჭოთა ხელისუფლების წლებში. ი. ა. ჯავახიშვილი იყო თბილისის სტალინის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთერთი ორგანიზატორი და 1926 წლამდე მისი რექტორი.

თბილისის სტალინის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 20 წლისთავთან დაკავშირებით ი. ა. ჯავახიშვილი დაჯილდოებულ იქნა შრომის წითელი დროშის ორდენით. 1938 წელს საბჭოთა საქართველოს მშრომელებმა იგი აირჩიეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად. 1939 წელს ი. ა. ჯავახიშვილი აირჩეულ იქნა სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.

აკადემიკოს ი. ჯავახიშვილის დაკრძალვა

21 ნოემბერს, დილის 11 საათიდან, სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაიწყო თბილისის მშრომელთა დენა, რათა უკანასკნელად გამოსთხოვებოდნენ განსვეხებული აკადემიკოსის ი. ჯავახიშვილის ცხედარს. თითქმის 6 საათის განმავლობაში დანუწყვეტელ ნაკადად მოდიოდნენ ცხედართან დედ-ამალაქის საწარმოთა სტახანოველები, მეცნიერების, ხელოვნების, ლიტერატურისა და კულტურის სხვადასხვა დარგის მუშაკები, სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებებისა და უმაღლესი სკოლების წარმომადგენლები, სტუდენტები, მოსწავლეები, პიონერები. გამოთვალმელი მუშაკებით აღებეფდილი სახეები უხმოდ უვლიდნენ გარს კუბოს, რომელშიც ესვენა ცხედარი, მოფამარებით ეთხოვებოდნენ საყვარელ მეცნიერს და დიდ მოძალაქეს.

საბჭოთა სამეცნიერო დაწესებულებების წარმომადგენლები, სტუდენტები და მოსწავლე ახალგაზდობა კუბოს პოსტამენტზე ფრთხილად აწყობდნენ გვირგვინებს, ყვავილების თაიგულებს განსვენებულის წინაშე თავიანთი გულწრფელი პატივისცემის გამოსახატავად. მრავალმა ათასმა მშრომელმა ჩაიარა კუბოსთან, რომ ერთხელ კიდევ თვალი შეეკრა ამ ადამიანის ნათელი შუბლისათვის, რომელმაც თავის საამეცნიერო მოღვაწეობის 40 წლის მანძილზე შუქი მოჰფინა საქართველოს წარსულის ბინდით მოცულ მრავალ მოვლენას და ჩამოაყალიბა იგი საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი უძველესი ხალხის — ქართველი ხალხის მეცნიერულ ისტორიად.

დილიდანვე საპატიო ყარაულში დგებოდნენ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორ-პედაგოგები და მეცნიერ-მუშაკები, დედ-ქალაქის უმაღლესი სასწავლებლებისა და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების თანამშრომლები, ასპირანტები, სტუდენტები.

პანაშვიდის დასრულების შემდეგ ცხედართან გამოსთხოვებენ ოჯახის წევრები — მეუღლე ანასტასია ჯავახიშვილი შვილებით და ნათესავებით.

სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებს და ახალგაზრდა მეცნიერ მუშაკებს მდუმარედ მიაქვთ დარაბაზედან უამრავი გვირგვინი და თაიგული.

კუბოს გარს ერტყმიან პროფესორები: გ. ახალუდიანი, ფ. გოგოჩაიშვილი, კ. კაკალიე, ფ. უზნაძე, ს. ჯანაშია, ი. ნიკოლაძე, ხ. კეცხოველი, გ. ზაკაპაურიძე და ს. ყაუხჩიშვილი.

პროფ. ა. ჯანელიძეს გამოაქვს წითელი ბალში, რომელზედაც დამაგრებულია აკადემიკოს ი. ჯავახიშვილის მიერ საბჭოთა მთავრობისაგან მიღებული მაღალი ჯილდო — შრომის წითელი დროშის ორდენი და საქართველოს სსრ უმაღლეს საბჭოს დეპუტატობის ნიშანი.

ცხედარს უკან მიჰყვებიან ამბები ფილიპე მახარაძე, კ. შეროზია, გ. სტურუა, ი. თავაძე, ალ. მირცხულავა, ე. ჩერქეზი, ვ. ეგნატაშვილი, ბ. კვაშაძე, ი. ნიკალაური, პ. შეფდლიძე, გ. გოჩაშვილი, თ. ბირკაძე, ბ. გოგუა, შ. ჯიფარიძე, ბ. კიზირია, ი. ფრანგულიანი, აკადემიკოსები: ე. ჩიფდაკეი და ი. ბერიტაშვილი, მეცნიერებათა აკადემიის აზერბაიჯანის ფილიალის წარმომადგენელი იაგუბოვი, სომხეთის მეცნიერთა დელეგაცია, მწერლები, განსვენებულის ნათესავები და სხვ.

უნივერსიტეტის წინ ფრთხილად დასვეენეს ცხედარი. მრავალთის მიერ გამოყოფილი დამკრძალავი კომისიის თავმჯდომარემ ამხ. **გ. სტურუამ** განსვენებულის მიტინგი და სოქვა შემდეგი: დღეს ჩვენ სამედამოდ ვემშვიდობებით ბრძოლელ საბჭოთა მეცნიერს, აკადემიკოსს ივანე ალექსანდრეს-ძე ჯავახიშვილს. ამ შესანიშნავი ადამიანის სიკვდილმა ღრმად დაამწუხრა არა მარტო მისი მრავალრიცხოვანი მეგობრები და მოწაფეები, არამედ აგრეთვე მეცნიერების, კულტურის, ხელოვნების ყველა მუშაკი, მთელი საქართველოს მშრომელნი, რადგან ივანე ჯავახიშვილმა მთელი თავისი ნათელი სიცოცხლე შესწირა ჭეშმარიტი მეცნიერების სამსახურს, მშრომელი ხალხის სამსახურს.

საქართველოს საბჭოთა მთავრობისა და საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბოლშევიკების) ცენტრალური კომიტეტის სახელით მი მწუხარებას გამოვთქვამ ამ მძიმე დანაკლისის გამო და ღრმეს თანაგრძნობას ვუცხადებ განსვენებულის ოჯახის წევრებს, მეცნიერებისა და კულტურის მუშაკებს.

სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის სახელით სიტყვას ამბობს აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი აკადემიკოსი **ე. ჩუდაკოვი.**

სიტყვით გამოდის სომხეთის სამეცნიერო ორგანიზაციათა დელეგაციის თავმჯდომარე პროფ. **ო. მელიქიანი.** იგი ამბობს, რომ აკად. ი. ა. ჯავახიშვილის სიკვდილმა ღრმად დაამწუხრა საბჭოთა მეცნიერება. მის დაკარგვას მწვავედ განიცდიან სამეცნიერო ორგანიზაციები მომმე სომხეთისა, რომლის ისტორიის შესწავლას აკად. ი. ა. ჯავახიშვილმა არაერთი შესანიშნავი შრომა უძღვნა. იგი იყო სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის სომხეთის ფილიალის სამეცნიერო საბჭოს წევრი, სომხეთის უძველეს ხელნაწერთა შესწავლელი ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს წევრი. ყოველივე ეს მოწმობს, თუ რა სიყვარულით ეყვნენ გამსჭვალული მის მიმართ სომხეთის ხალხი და მისი მეცნიერული ძალები.

თბილისის **სტალინის** სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თანამშრომელთა სახელით მგზნებარე სიტყვა წარმოსთქვა სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრმა - კორესპონდენტმა **პროფ. ა. შანიძემ.** მან ვრცლად დაახასიათა განსვენებულ აკადემიკოს **ი.** ჯავახიშვილის მეცნიერული, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა და აღნიშნა, რომ მასში თანაბრად შეზავებული იყო ბუნება დიდი მეცნიერისა და დიდი ადამიანისა.

მეცნიერება ხალხისათვის, — მიმართა განსვენებულს **პროფ. ს. ჯანაშიამ** სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის სამ. ფილიალის სახელით: — ამ ლოზუნგს ემსახურებოდა პირნათლად აკადემიკოსი ი. ჯავახიშვილი. ი. ჯავახიშვილმა ხელი მოაკოდა უნივერსიტეტის დაარსების საქმეს, რადგან მშობლიური მეცნიერებას ჯერ მეცნიერული კადრები ესაჭიროებოდა. მას შემდეგ, რაც საბჭოთა ხელისუფლების მადლიანი ხელი შეეხო ჩვენს ქვეყანას, აყვავდა კულტურა, განხორციელდა უდიდესი მეცნიერის ოცნება. მთელი თავისი ერუდიციით, ახალგაზრდული გატაცებით ემსახურებოდა იგი საბჭოთა მეცნიერებას, დაუღალავად ზრდიდა ახალ კადრებს.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის სახელით მგრძნობიარე სიტყვა წარმოსთქვა მწერალმა **შალვა დადიანმა.** მან ალნიშნა დიდი სიბრძნისმეტყველის ფასდაუდებელი ღვაწლი და დამსახურება შშობლიური კულტურისა და ხალხის წინაშე.

— გემშვიდობებით უნივერსიტეტის სტუდენტების სახელით ქერიფანო მასწავლებელო და დიდო მეცნიერო! — მიმართა ცხედარს ფრიადოსანმა სტუდენტმა **ფ. ბაინდურაშვილმა,** — სიტყვას გაძლევთ უფრო გაეაღლეროთ ბრძოლა თქვენს მიერ დასახული მიზნებისათვის, მეცნიერების დაუფლებისათვის. თქვენი შრომები ჩვენი განუყრელი მეგობრები იქნებიან.

სოფლის 6 და 15 წუთზე სამგლოვიარო ჰიმნის ჰანგების ცხედარი სამარეში ჩაასვენეს.

ხალხი დიდხანს არ დაშლილა. მოუმარებია ეთხოვებოდა დიდებული მეცნიერის ნეშტს.

ივანე ჯავახიშვილი და ძველი ქართული მწერლობა

პროფ. ალ. ბარამიძე.

იშვიათად ფართო იყო აკადემიკოს ივანე ჯავახიშვილის მეცნიერულ ინტერესთა სფერო. მოწოდებით და პრაქტიკული მეცნიერული მოღვაწეობით პროფესიონალი ისტორიკოსი, ის როდი იზღუდებოდა მარტოოდენ ვიწროდ გაგებული ისტორიული დისციპლინების ფარგლებით. ი. ჯავახიშვილის მეცნიერულ - კვლევითი ინტერესი მოიცავდა ქართულთმეტყველების დისციპლინათა მთელ მრავალფეროვან კომპლექსს. მაგრამ ესეც ცოტაა. ქართველი ხალხის დიდი წარსულის, თუგინდ, ყოველმხრივი შესწავლა ი. ჯავახიშვილისათვის წარმოუდგენელი იყო ანტიური ქვეყნებისა და წინაანის ხალხთა ისტორიული წარსულის ასევე ყოველმხრივი და ფართო შესწავლის გარეშე. განსაკუთრებული მონდომებით იკვლევდა-იძიებდა ი. ჯავახიშვილი შეზობელი სომხეთის ხალხის წარსულს, რამდენადაც სომხეთის ისტორია მჭიდროდაა გადაჯაჭვული ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვან ისტორიულ ცხოვრებასთან. ამიტომაც შემთხვევითი როდია, რომ ი. ჯავახიშვილი ულოწესად ამტიური თანამშრომელი იყო ნ. მარის მიერ დაარსებული საკავკავიანურ და საგამომცემლო სერიიბის «Тексты и разыскания по армяно-грузинской филологии», «Христианский Восток» და სხვ.

ნ. მართან ერთად ივ. ჯავახიშვილი ნამდვილი ფუძემდებელია ქართული მეცნიერული ფილოლოგიისა. მოეხდაგად თავისი ქრონიკული ავადმყოფობისა, ივ. ჯავახიშვილი სიცოცხლის უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე დიდი ხალისითა და პარდაპარ გასაოცარი ენერგიით იკვლევდა და ძიებდა ქართველი ხალხის დიადი ძველი კულტურის ყოველ დარგს—ისტორიას, ეკონომიკას, სამართალს, ყოფას, ეთნოგრაფიას, გეოგრაფიას, არქიტექტურას, მუსიკას, სტატყვიერებას, პალეოგრაფიას და ა. შ. ყოველ დასაბეჭდად დარგს ივ. ჯავახიშვილმა უძღვნა კაპიტალური ნაშრომი.

მისთვის ჩვენი გულმოდგინეობით სწავლობდა და იკვლევდა ივ. ჯავახიშვილი, კერძოდ ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიას. ამის შედეგია, უწინარესად ყოველსა, მისი ფართოდ ცნობილი წიგნი «ძველი ქართული სალიტერატურო მწერლობა» (სერიიდან: „ისტორიის მიზანი, წყაროები და მეთოდები წინათ და ახლა“, I, თბ. 1916). ეს დიდტანიანი წიგნი ივ. ჯავახიშვილმა შემდგომ კიდევ უფრო გააფართოოვა და გაადრმავა, გაპყო ორ ნაწილად, პირველი, შეგსებულ-შესწორებული და საფუძველიანად გადამუშავებული ნაწილი დაიბეჭდა კიდევაც თბილისში 1921 წელს. საამუხარობ, მეორე ნაწილის გამოქვეყნება ივ. ჯავახიშვილს აღარ დასცალდა. „ქართული საისტორიო მწერლობაში“ ვრცლად განხილულია უძველესი პერიოდის მთელი ქართული ლიტერატურა. საგანგებოდ აღსანიშნავია, რომ ივ. ჯავახიშვილი იკვლევს მის ინტერესთა წრეში მოქცეული თითეული წერილობითი ძეგლის არა მარტო საისტორიო მხარეს, არამედ ლიტერატურულ და მხატვრულ მხარესაც. ივ. ჯავახიშვილი იხილავს თხზულებათა ფორმას, კომპოზიციას, ენას, სტილს, ავტორთა მხატვრული აზროვნობის სახეს, ადგილს ლიტერატურული გაფლის გზებს, სტილებრივი ევოლუციის ბუნებას და ა. შ. ერთი სიტყვით, ივ. ჯავახიშვილი იძლევა ძეგლთა სრულყოფილ ლიტერატურულ ანალიზს. ივ. ჯავახიშვილის კვლევითი მეთოდი არის ისტორიულ-ლიტერატურული კრიტიკის მეთოდი. მაგრამ ის დიდ ყურადღებას აქცევს სოციალურ-პოლიტიკური ბრძოლის სახეებსა და მათ გამოვლინებას ლიტერატურაში. საგულისხმოა, რომ ივ. ჯავახიშვილს ეკუთვნის სპეციალური მონოგრაფიული გამოკვლევაც სოციალური ბრძოლის ისტორიიდან (სოციალური ბრძოლის ისტორია საქართველოში, თბ. 1934). საღი სოციოლოგიზმის თვალსაზრისი იგ. ჯავახიშვილმა ადრიდანვე და ზამბერად გამოიყენა ლიტერატურული ძეგლების ანალიზისას. XIX საუკუნის საზოგადოებრივი აზროვნებისა და ლიტერატურის ისტორიისათვის დიდად მნიშვნელოვანია ივ. ჯავახიშვილის ნარკვევი Политическое и социальное движение в Грузии в XIX в. СПБ. 1906 ურთულესი პრობლემების უწესლესი დეტალების ძიებაშიც შეუშლელია ფართოდ ეკვლევა, ივ. ჯავახიშვილი ამ ეკვლევარი, ივ. ჯავახიშვილი მგზნებარე პოლემისტია, მიუკერძოებელი და მკვეთრი, ღრმა ანალიტიკოსი და ფრთხილი სინთეტიკოსი, ყოველივე ამასთან ერთად საუცხოო ლიტერატურული გემოვნების პატრონი. სანიმუშო გამოკვლევები დაგვიტოვა ივ. ჯავახიშვილმა მთელ რიგ გამორჩეულ ძველ-ქართველ მწერლებზე — იაკობ ცურტაველზე (V ს.), იოვანე სანანისძეზე (VIII ს.), გიორგი მერჩულზე (X ს.), ექვთიმე და გიორგი ათონელებზე (X-XI), გიორგი შავმთელზე (XI) და კიდევ სხვა მრავალზე.

ივ. ჯავახიშვილის „ქართველი ერის ისტორიის“ სამივე ტომი შეიცავს ყველა მნიშვნელოვანი ისტორიული ეპოქის, როგორც საერთო კულტურული ფონის ზოგად მამოხილვას, ისე მხატვრული მწერლობის სპეციალურ ანალიზს. საკმის ღრმა ცოდნით და დიდი სიყვარულით იხილავს ივ. ჯავახიშვილი ძველი ქართული საერო პოეზიის სპეციფიკურ საკითხებს, ვრცლად ჩერდება, კერძოდ, მეთორმეტე საუკუნის საკარო პოეზიის ძეგლების („ბდულმესიანის“, „თამარიანის“) და ნამეტერ გენიალური „ვეფხის ტყაოსნის“ განხილვაზე. 1914 წელს დაბეჭდილი „ქართველი ერის ისტორიის“ მეორე ტომის ფურცლებზე ივ. ჯავახიშვილმა მოგვცა „ვეფხის ტყაოსნის“ ზოგიერთი საცალოდ ისტორიულ-ლიტერატურული საკითხის დღემდე დაუძლეველი გარჩევა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ავტორეთე ივ. ჯავახიშვილის დაფფასებული ღვაწლი ძველ-ქართული საზღვარგარეთული წერილობითი ძეგლების შესწავლის საქმეში. 1902 წელს ივ. ჯავახიშვილმა იმგზავრა ნ. მართან ერთად შორეულ სინას მთაზე იქაური ქართული სიძველეების გამოსარკვევად. მართალია, ჯერ კიდევ 1903 წელს გამოაქვეყნა ნ. მარმა ამ სამეცნიერო ექსპედიციის მოკლე, შესანიშნავი ანგარიში (რომელიც, სხვათა შორის, განეკეფრებასა და აღტაცებაში მოიყვანა დასავლეთ ევროპის მეცნიერული წრეები): **Предварительный отчет о работах на Синае, веденных в сотрудничестве с И. А. Джаваховым»,** მაგრამ ივ. ჯავახიშვილს მიერ შესრულებულ აღწერილობათა კაპიტალური ნაშრომი დიდმდის დაუბეჭდავი რჩება. 1913 წელს რუსული ბიბლიოგრაფიული ინსტიტუტის „გრანატის“ ენციკლოპედიურ სიტყვარში ივ. ჯავახიშვილმა გამოაქვეყნა ზუსტ და ამაკრ-მეცნიერულ თვალთახედვით გამოქვეყნული, განმაზოგადებელ-შემაჯამებელი ხასიათის წერილი „ძველი ქართული ლიტერატურა“. 1897 წელს გამოქვეყნდა ივ. ჯავახიშვილის მიერ შესრულებული, რუსული თარგმანი ცნობილი სულთან ბაგრატ ბ. ბ. ბ.

თ ბ ი ლ ი ს ი

ზრიგოლ აბაშიძე

წუ დაუჯერებ ზღაპრად მოთხრობილს,
მაგრამ ეს ლექსი არის ნამდვილი:
შე დაჭრილი ვარ, როგორც ხოხობი
და თბილისში ვარ ჩამოვარდნილი.

მე ისე ლექსს რა გამაბედინებს,
ჯულში თუ ტრფობის ქარი არა ქრის —
მიწა სჭამს ყველა ჯალალედინებს,
მიწა კვლავ ბრწყინავს თბილის ქალაქის.

და დილით მზე რომ გაადღებს ცისკარს,
ერთს სხივს ჩემსკენაც გამოგზავნის,
მე მზის სხივის და თბილისის ხნის ვარ,
მეც გაჩენილი ვარ ჯორგასლანის.

მეც არ ვუჯერებ ზღაპრად მოთხრობილს.
მაგრამ ეს ლექსი არის ნამდვილი:
შე დაჭრილი ვარ, როგორც ხოხობი
და თბილისში ვარ ჩამოვარდნილი.

მთვრალი ხომალდი

არტურ რემბო

როცა მივედი მოდუნებულ მდინარის ღელვას,
მეზავერენი აღარ სრბოდნენ გამჭელვენი გზისა:
წითელკანიანთ ჭრელ სვეტებზე გაეკრათ ყველა
და მაშველ მზიდველთ, ვით სამხრეთის, ესროდნენ ისარს.

არ მადარდებდა მოგზაურთა აური-ზაური;
მიმჭონდა პური ფლამანდიის, ინგლისის ბამბა,
როდესაც მიწყდა მზიდველების ფეხის ხმაური,
თავიწყვეტილი დაეუყვეთ მდინარის დაბლა.

გონება-დაბრმულს იმ ზამთარში უგნურ ბავშვივით
მესმოდა ტალღა, როგორ სცემდა ნაპირს ბარელთან;
ნახეგარკუნძულთან ჩავეჭერ ლე ფურგალდ-ლილმა,
არსად ნახული ამოვარდა ორომ-ტიალი.

გამოლვიძება ჩემი ზღვაზე ქარმა დღლოცა,
ნფოტზე მრატმ ათი ღამე ტალღები ვეფალე.
მარადფამს ვეიმთა მგორებელი ასე სათვრად,
და ვიგინწყებდი ზოქერების მიამტე თვალებს.

ბავშვისთვის ვაშლი არ იქნება ასე საქები,
როგორც ეს ტალღა, რომ ფესვი სპეული ნავის;
ზვირთმა ნარწყვეე და მოლურჯო ღვინის ლაქები
ჩამომარეცხა. დამილეწა საჭე და კავი.

ზღვის პოემაში ჩავიძირე ამეერიდან,
სადაც ჩამწყდარა ვარსკვლავ ვები და ღრუბლის კვამლი,
თვალი ეუსაზვერო სილაჟვა-ოდეს არ მოერიდა,
სადაც ხანდაზან ქანაობდა დამბრწყალი ვვამი.

და აქ უეცრად დღის სხივების დაჭკიავს იერი
ზეცას, ზმანებას, და ორტმები ზანტი გაჩნდება,
თვალეს ჩანგზე ვრცელი, ალკოჰოლზე მტკად ძლიერი
იქ ტრფიალების მეწამული წვენი მაკრდება.

ვიცი ლაჟვარდი, გაბლეწილი ელვის ისარით,
ქარი, მორიგე, გრიგალების მრისხანე ჟღერა,
მტრედის ფრთეებივით მოფარფატე დილის ცისკარ:
და ისეთი რამ, რისი ნახვაც არავის სჯერა.

ვნახე: მნათობი დალაქული საშინელებით,
ისსფერ სხივებს შედდებულ ნელი რომ სცრიდა,
უძველეს ფრთის მსახიობთა მსგავსი ჩქერები,
ალაჯალებით რომ მოდიან შორი სივრცდან.

შელანდებოდა სიბნელეში ელვარე თოდელი,
მარდი ტალღები ამბრრის თვის მიშვერნდენ ბაგეს,
და საოცარი ლურჯი წვენი შეღელილი, სრბოლით
ფანტავდა ფერებს ფოსფორიულს, იდუმალ ჰანგებს.

დაფეთებული ტალღა, თითქოს ვიეი ფარეხი,
ძლდეს ეფლებოდა, გამორბენით ალღეს მოეხარცხა.
რას ვიგრძენ ქმნილ, მარიამის ნარნარი ფეხი,
თუ ოკეანეს სულმეხუთულს მოპკერიდა ცოხცხს.

ლეგენდარული ფლორიდების ენახე ნაპირი,
სადაც ყვავილი ფოცხვერების თვალი მეგონა;
და ცისარტყელა-ვებერთელა ქოული ალვარი
ღრუბლებისა და ტალღის ჯოგებს გადაეკონა.

ვნახე, ფაცური უვრცელესი, ზღვების დუღილი
და ლელიანში რომ ლპებოდა ლევიათანი.
ორ დუმილს შორის ფეთქეზა, წყალთა ქუხილი
და ნაპრალებში ჩანჩქერების შორი დგაფანი.

მყინვარი, ზეცის ნაკვერცხალი, ღრუბელთ ჯოგები,
ნაძრახი ყურე, სადაც ვეგეოდ, საფლობში ქვევით,
ალ უნასული, მოხატული ბაღლინჯოვნით,
ცოცავდნენ ხეზე უზნელესი სურნელის ფრქვევით.

მე ბავშვებისთვის ვამზადებდი ნობათის საოკარს:
ლაჟვარდ ჩანჩქერებს, ოქროს თევზებს, თევზებს მგალობელს;
ქაფის ყვავილით ეს მგზავრობა ზეცამ დალოკა,
და გრიგალებმა გასაფრენად ფრთა მიწყალობეს.

ზოგჯერ, როდესაც მე დამოლიდა გზები ულეევ,
ზღვა, ვისი ნანა იყო ჩემთვის ასე კეთილი,
ჩემსკენ ვიდოდა საოცარი თაიგულებით,
მე კი ვიდექი ქალწულივით მუხლმოკეცილი.

ამ დროს გემბანზე ფრინველების ისმოდა შფოთი,
ეყარა ძოძი და ბუმბული ათასი გვარისა;
მე მიგიორავდი; უკვე დახსნილ სალტების შორის
დასაძინებლად ტიკტიკებდა დამბრჩეალის ვეამი.

მე ხომალდი ვარ დაკარგული და გაბზარული,
ტრაგანმა რომ მოატარა ზღვების მინდორი.
სხეულ, რომელიც ვალოთილი არის ზღვაურით,
ვერ ამოიყვანს ზღვიდან აფრა, ვერც მრინტორი.

თავისუფლებას და ინსფერ სივრცეს ჩვეული
მე შევაბიჯე, ვით ეკლელი, ზეცა სიცილით,
და წამოვიე პოეტთათვის ნუზლი ჩრეული,
ლაჟვარდის ლორწო, მოცილე მზეთა სიმსივლი.

გამოვიქეცი ელექტრონებს. შეეს რო აბნევდა,
და ცისფთვეზები თან მეახლნენ ვიდი მარეული,
ამ დროს ილოსი თავის ლახტები ზეცას აბნევდა,
რომ ჩაეღვარა ცხელ ძაბრეზში ულტრამარინი.

მაკანალებდა შორეული ჭილნტრების ტალღა,
ბეგემოტების დაგრილება ზღვის ჯოგებებში,
დღეს ლაჟვარდების ხეტიალში ვიგრძენი დალღა
და მსუნს ეფოთა უძველესი მოაჯიერებთ.

ირქიპელაგი დამინახავს ვარსკვლავთ არეში,
ზეცის წიალმა ოკნებებით გამახალისა,
ლტოვილო ვიმ, ალბათ, ჯმინავს ასეთ ღამეში
ოქროს ფრთებ შორის, ო, სიმძლავრე მომავალისა!

ბევრი ვიცარემლე. აღარ მჯერა დილის მითები,
მთვარე სასტიკა, მზე ცხუნარა კაენშნს მგერიან,
მძიგარი ტრფიალით სავსა, რადგან აღარ ვითვრები,
დე გიტყდეს გემი, დამეფროს ტალღები მღერია.

თუ დღეს ევროპის ზღვის ვინატრეს, მსურს მხოლოდ გუბე,
სადაც ყმაწვილი დაჩოქილი, კაენშნთ სავსე,
როცა სოფოს სურნელეუნით ეესება უბე,
აცურებს გემებს, ბაფაფეულს პეპლებს მსგავსებს.

მე აღარ ძალმაძს. ო. ჯალღმო, ტანს ძლიეს დავთრევ,
რომ დადაელახო ბაშ-ს მზიდველ გემების ხაზი,
ვერც სიამაყე ხანძრების ალდროშის ამანთებს,
ვერც ხიდს ჩავეყლი, თვალები რომ საესე აქვს ბრაზით.

თარგმანი **მიქ. პატარიძისა**

გერცენის ესთეტიკურ-ლიტერატურული შეხედულებანი

(გარდაცვალებიდან 70 წლისთავის შესრულების გამო)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვანო ფულუკიძე

„მზე ჩადიოდა, ბრწყინავდნენ გუმბათები. ჩვენს წინ, მთის ძირში, თვალუწვდენ სივრცეზე გაშლილიყო ქალაქი, ჭვრიდა ჯრიანი ნიავი. ჩვენ ვიდექით, დიდხანს ვიდექით. ერთი მეორეზე დაყრდნობილნი უცბად გადაეცვალეთ ერთმანეთს, შეეფიცენ მთელი მოსკოვის წინ — შეგვეწირა ჩვენი სიცოცხლე ჩვენს მიერ არჩეულ ბრძოლისათვის“.

ორი ჯაბუკის, გერცენისა და ოგარევის შეფიცვის ამ რომანტიულ სცენას ხშირად სასოებით იგონებდა გერცენი. იგი მრავალმხრივ არის აღსანიშნავი. ამ რომანტიული სცენით იწყება რევოლუციური ბიოგრაფია გერცენისა, რომელსაც დიდი ლენინ სთვლიდა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის ერთ-ერთ წინამორბედად და უდიდეს როლს აკუთვნებდა რუსეთის რევოლუციის მომზადებაში.

ეს ეპიზოდი თვალწინ გვიხატავს ახალგაზრდებს, რევოლუციური რომანტიკით გატაცებულთ, საყოველთაო სიყვარულისა და მეგობრობის გრძნობით შეპყრობილთ, ხალხის თავისუფლებისათვის თავგანწირულ ბრძოლაზე მეოცნებე ჯაბუკებს, რომელთაც თავი გიოტეს ვერტერად ან, უფრო სწორად, შილერის მარკიზ პოზად წარმოედგინათ.

თავის იდეალად შილერის გმირის დასახვა გერცენს მიერ იმ დროს სავსებით ბუნებრივი და გასაგები იყო, რადგან იმ ხანებში გერცენი ყველაზე მტკად შილერის პოეზიით იყო მოხიბლული. ეს გატაცება და ღრმა ინტერესი შილერის შემოქმედებისადმი გერცენს შერჩა სტუდენტობისა და პირველი გადასახლების პერიოდში. გავიხსენოთ, რა პათოსით გადმოგვცემს გერცენი იმ შთაბეჭდილებას, რომელსაც მასზე „შილერის „ფილოსოფიური წერილები“ ახდენდნენ, ან რა სიხარულით და ენტუზიაზმით სწავლობდა და ამუშავებდა იგი წერილებს შილერის „ვალენშტეინზე“. უეჭველია ავტობიოგრაფიულ ხასიათს ატარებს გერცენის ერთ-ერთი ნაადრევი მოთხრობის გმირის სიტყვები, შილერისადმი მიმართულნი: „მე შენ გიმადლი სვეფიანი ყრმობის წმინდა წუთებისათვის. რამდენი ცრემლი დაუღვრია ჩემს თვალებს შენი პოემების კითხვის დროს! რა ძეგლი აღეგება შენთვის ჩემს გულში! შენ ხარ პოეტი უპირატესად ახალგაზრდობისა.. რაკი ერთხელვე ავიღე ხელში შილერი, არ მიმტოვებია იგი და ეხლაც, მოწყენის წუთებში, წმინდა სიმღერა მისი მკურნავს მე“.

ბაბუკობის დროინდელი მიწერ-მოწერა გერცენისა და თვით ამ ამოწანწერის სტილი ამყოფენებს შილერის პოეზიის დიდ გავლენას ვერცენზე. ცოხნილია ახალგაზრდა გერცენის ერუდიცია მხატვრული ლიტერატურის სფეროში. ჯერ კიდევ ბავშვობისან იგი უკვე საფუძვლიანად იცნობდა ვალტერ სკოტს, დანტეს, პაინეს, შექსპირს, ჟორჟ-ზანდს, ბალზაკს და სხვებს. გატაცებით კითხულობდა იგი ბაირონსა და ვოლტერს, თუმცა არ მოსწონდა მათი გესლიანი ირონია და უპირატესობას აძლევდა შილერს ღრმა ბათოსისა და პოეტური ლირიზმისათვის.

გერცენის ბიოგრაფები ხაზგასმით აღნიშნავენ რომანტიული პოეზიის როლს და მნიშვნელობას გერცენის რევოლუციური შეგნებისა და ლიტერატურული შეხედულებების გამომუშავებაში. მაგრამ რომანტიული სკოლის ყველა წარმომადგენელს ხშირად სასოებით იგონებდა გერცენი. იგი მრავალმხრივ არის აღსანიშნავი. ამ რომანტიული სცენით იწყება რევოლუციური ბიოგრაფია გერცენისა, რომელსაც დიდი ლენინ სთვლიდა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის ერთ-ერთ წინამორბედად და უდიდეს როლს აკუთვნებდა რუსეთის რევოლუციის მომზადებაში.

ეს ეპიზოდი თვალწინ გვიხატავს ახალგაზრდებს, რევოლუციური რომანტიკით გატაცებულთ, საყოველთაო სიყვარულისა და მეგობრობის გრძნობით შეპყრობილთ, ხალხის თავისუფლებისათვის თავგანწირულ ბრძოლაზე მეოცნებე ჯაბუკებს, რომელთაც თავი გიოტეს ვერტერად ან, უფრო სწორად, შილერის მარკიზ პოზად წარმოედგინათ.

თავის იდეალად შილერის გმირის დასახვა გერცენს მიერ იმ დროს სავსებით ბუნებრივი და გასაგები იყო, რადგან იმ ხანებში გერცენი ყველაზე მეტად შილერის პოეზიით იყო მოხიბლული. ეს გატაცება და ღრმა ინტერესი შილერის შემოქმედებისადმი გერცენს შერჩა სტუდენტობისა და პირველი გადასახლების პერიოდში. გავიხსენოთ, რა პათოსით გადმოგვცემს გერცენი იმ შთაბეჭდილებას, რომელსაც მასზე „შილერის „ფილოსოფიური წერილები“ ახდენდნენ, ან რა სიხარულით და ენტუზიაზმით სწავლობდა და ამუშავებდა იგი წერილებს შილერის „ვალენშტეინზე“. უეჭველია ავტობიოგრაფიულ ხასიათს ატარებს გერცენის ერთ-ერთი ნაადრევი მოთხრობის გმირის სიტყვები, შილერისადმი მიმართულნი: „მე შენ გიმადლი სვეფიანი ყრმობის წმინდა წუთებისათვის. რამდენი ცრემლი დაუღვრია ჩემს თვალებს შენი პოემების კითხვის დროს! რა ძეგლი აღეგება შენთვის ჩემს გულში! შენ ხარ პოეტი უპირატესად ახალგაზრდობისა.. რაკი ერთხელვე ავიღე ხელში შილერი, არ მიმტოვებია იგი და ეხლაც, მოწყენის წუთებში, წმინდა სიმღერა მისი მკურნავს მე“.

ბაბუკობის დროინდელი მიწერ-მოწერა გერცენისა და თვით ამ ამოწანწერის სტილი ამყოფენებს შილერის პოეზიის დიდ გავლენას ვერცენზე. ცოხნილია ახალგაზრდა გერცენის ერუდიცია მხატვრული ლიტერატურის სფეროში. ჯერ კიდევ ბავშვობისან იგი უკვე საფუძვლიანად იცნობდა ვალტერ სკოტს, დანტეს, პაინეს, შექსპირს, ჟორჟ-ზანდს, ბალზაკს და სხვებს. გატაცებით კითხულობდა იგი ბაირონსა და ვოლტერს, თუმცა არ მოსწონდა მათი ირონია და უპირატესობას აძლევდა შილერს ღრმა ბათოსისა და პოეტური ლირიზმისათვის.

გერცენის ბიოგრაფები ხაზგასმით აღნიშნავენ რომანტიული პოეზიის როლს და მნიშვნელობას გერცენის რევოლუციური შეგნებისა და ლიტერატურული შეხედულებების გამომუშავებაში. მაგრამ რომანტიული სკოლის ყველა წარმომადგენელს ხშირად სასოებით იგონებდა გერცენი. იგი მრავალმხრივ არის აღსანიშნავი. ამ რომანტიული სცენით იწყება რევოლუციური ბიოგრაფია გერცენისა, რომელსაც დიდი ლენინ სთვლიდა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის ერთ-ერთ წინამორბედად და უდიდეს როლს აკუთვნებდა რუსეთის რევოლუციის მომზადებაში.

ეს ეპიზოდი თვალწინ გვიხატავს ახალგაზრდებს, რევოლუციური რომანტიკით გატაცებულთ, საყოველთაო სიყვარულისა და მეგობრობის გრძნობით შეპყრობილთ, ხალხის თავისუფლებისათვის თავგანწირულ ბრძოლაზე მეოცნებე ჯაბუკებს, რომელთაც თავი გიოტეს ვერტერად ან, უფრო სწორად, შილერის მარკიზ პოზად წარმოედგინათ.

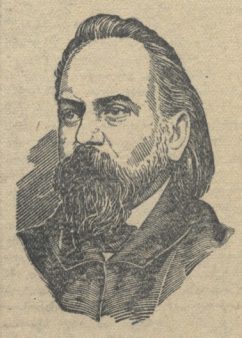

ეს ეპიზოდი თვალწინ გვიხატავს ახალგაზრდებს, რევოლუციური რომანტიკით გატაცებულთ, საყოველთაო სიყვარულისა და მეგობრობის გრძნობით შეპყრობილთ, ხალხის თავისუფლებისათვის თავგანწირულ ბრძოლაზე მეოცნებე ჯაბუკებს, რომელთაც თავი გიოტეს ვერტერად ან, უფრო სწორად, შილერის მარკიზ პოზად წარმოედგინათ.

თავის იდეალად შილერის გმირის დასახვა გერცენს მიერ იმ დროს სავსებით ბუნებრივი და გასაგები იყო, რადგან იმ ხანებში გერცენი ყველაზე მეტად შილერის პოეზიით იყო მოხიბლული. ეს გატაცება და ღრმა ინტერესი შილერის შემოქმედებისადმი გერცენს შერჩა სტუდენტობისა და პირველი გადასახლების პერიოდში. გავიხსენოთ, რა პათოსით გადმოგვცემს გერცენი იმ შთაბეჭდილებას, რომელსაც მასზე „შილერის „ფილოსოფიური წერილები“ ახდენდნენ, ან რა სიხარულით და ენტუზიაზმით სწავლობდა და ამუშავებდა იგი წერილებს შილერის „ვალენშტეინზე“. უეჭველია ავტობიოგრაფიულ ხასიათს ატარებს გერცენის ერთ-ერთი ნაადრევი მოთხრობის გმირის სიტყვები, შილერისადმი მიმართულნი: „მე შენ გიმადლი სვეფიანი ყრმობის წმინდა წუთებისათვის. რამდენი ცრემლი დაუღვრია ჩემს თვალებს შენი პოემების კითხვის დროს! რა ძეგლი აღეგება შენთვის ჩემს გულში! შენ ხარ პოეტი უპირატესად ახალგაზრდობისა.. რაკი ერთხელვე ავიღე ხელში შილერი, არ მიმტოვებია იგი და ეხლაც, მოწყენის წუთებში, წმინდა სიმღერა მისი მკურნავს მე“.

ბაბუკობის დროინდელი მიწერ-მოწერა გერცენისა და თვით ამ ამოწანწერის სტილი ამყოფენებს შილერის პოეზიის დიდ გავლენას ვერცენზე. ცოხნილია ახალგაზრდა გერცენის ერუდიცია მხატვრული ლიტერატურის სფეროში. ჯერ კიდევ ბავშვობისან იგი უკვე საფუძვლიანად იცნობდა ვალტერ სკოტს, დანტეს, პაინეს, შექსპირს, ჟორჟ-ზანდს, ბალზაკს და სხვებს. გატაცებით კითხულობდა იგი ბაირონსა და ვოლტერს, თუმცა არ მოსწონდა მათი ირონია და უპირატესობას აძლევდა შილერს ღრმა ბათოსისა და პოეტური ლირიზმისათვის.

გერცენის ბიოგრაფები ხაზგასმით აღნიშნავენ რომანტიული პოეზიის როლს და მნიშვნელობას გერცენის რევოლუციური შეგნებისა და ლიტერატურული შეხედულებების გამომუშავებაში. მაგრამ რომანტიული სკოლის ყველა წარმომადგენელს ხშირად სასოებით იგონებდა გერცენი. იგი მრავალმხრივ არის აღსანიშნავი. ამ რომანტიული სცენით იწყება რევოლუციური ბიოგრაფია გერცენისა, რომელსაც დიდი ლენინ სთვლიდა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის ერთ-ერთ წინამორბედად და უდიდეს როლს აკუთვნებდა რუსეთის რევოლუციის მომზადებაში.

ეს ეპიზოდი თვალწინ გვიხატავს ახალგაზრდებს, რევოლუციური რომანტიკით გატაცებულთ, საყოველთაო სიყვარულისა და მეგობრობის გრძნობით შეპყრობილთ, ხალხის თავისუფლებისათვის თავგანწირულ ბრძოლაზე მეოცნებე ჯაბუკებს, რომელთაც თავი გიოტეს ვერტერად ან, უფრო სწორად, შილერის მარკიზ პოზად წარმოედგინათ.

ეს ეპიზოდი თვალწინ გვიხატავს ახალგაზრდებს, რევოლუციური რომანტიკით გატაცებულთ, საყოველთაო სიყვარულისა და მეგობრობის გრძნობით შეპყრობილთ, ხალხის თავისუფლებისათვის თავგანწირულ ბრძოლაზე მეოცნებე ჯაბუკებს, რომელთაც თავი გიოტეს ვერტერად ან, უფრო სწორად, შილერის მარკიზ პოზად წარმოედგინათ.

გ ა ნ თ ი ა ღ ა მ ღ ე

(თავი რომანის „ძახილი მთაში“-ს მეორე ნიგნიდან)

იაკინთე ლისაშვილი

მეორედ შეიკრიბნენ ისინი. ნოდარმა განაცადა, რომ მანქანა ახლა აუცილებლად იმუშავებს, რადგან მანქანის ნაწილები ჩემი მეთვალყურეობით დამზადდა, მე თითონ გავსინჯე მანქანის ყოველი დეტალი.

კომისიის წევრებიდან მხოლოდ ერთი, მოხუცი პროფესორი არ გამოცხადდა.

ნიკოლოზ პეტრეს-ძე ჯერ ჩუმად იყო, მერე ერთსა და იმავეს იმეორებდა:

— შეიძლება მე შევიდეთ... დიახ, შეიძლება შევიდეთ...

ნოდარმა მუშების დახმარებით აწყო მანქანა. ყველა დაძაბული ინტერესით მისჩერებოდა უჩვეულო მანქანას.

ელოდნენ, რა მოხდებოდა.

ყველაფერი მზად იყო უკვე. ხელების თრთოლვით და ტკლის ფაცქანაით მიუახლოვდა ნოდარი ზოგარს. მცირე ხანს შეჩერდა, მერე ხელში აიღო საბედისწერო ზონარი, შეუერთა დენს და მიაშტერდა მანქანას.

იქ, მანქანაზე, არავითარი ცვლილება არა ხდებოდა.

ნოდარს ოფლები მოეკვეა და იქვე დაეცა.

მიეშველნენ: აიყვანეს, დაზგაზე დაიწვინეს და წყალი მიასხურეს.

ნოდარმა თვალები გაახილა. არაბუნებრივი გამომეტყველებით მიაჩერდა იქ მდგომ ადამიანებს და მანქანას და ყველაფერი რომ მოაგონდა, ზეზე წამოდგა და გარეთ გავრდა.

— მიხედეთ, პაატო წაუოეთ, ჩაეცვით!—გასძახა მთავარმა ინჟენერმა სტეფანე მაქსიმეს-ძეს იქვე მდგომ მუშებს. ხოლო თითონ გეფიორებულმა საამქროში გაიარ-გამოიარა.

დაძმარებული იყო. სდუმდა.

არც სხვები ალებდნენ ხმას. მხოლოდ ნიკოლოზ პეტრეს-ძის თვალებიდან გამოკრთოდა სიხარული.

— აქ არაფერი ახალი არ მომხდარა,—წარმოსთქვა ბოლოს და ქარხნიდან გავიდა.

მას გაყვნენ დანარჩენებიც, ხოლო მთავარი ინჟენერი, სტეფანე მაქსიმეს-ძე ჩარჩა იქ. მოუნცული ჩამოჯდა მაგიდასთან, ნაკაპზე ხელი შემოიფო და მოწყენილი მიაჩერდა ლამპაზ, მაგრამ უენო მანქანასა.

ცოტა ხნის შემდეგ გაიღო კარი და მოხუცი პროფესორი შევიდა.

— სტეფანე მაქსიმეს-ძე! — გაკვირვებით წამოძახა—მარტო დარჩით?

— დიახ, მარტო დავრჩი,—მოწყენით მიუგო.

— სხვები სად არიან? საქმე ცუდად დასრულდა, ალბათ!

— დიახ, ცუდად, ეიღერი გრიგოლის-ძეს! — მანქანა არ იმუშავდა. საცოდავი ბელშესკი დაეცა. გონს რომ მოვიდა, უსიტყვოდ გავარდა აქედან.

— უნდდა გავიგო, რაშია საქმე, რატომ არ იმუშავდა მანქანა? ნახეზები სწორია. მე აქ უნდდა დავრჩე. თქვენ, ამხანაგო,—მიმართა მან იქვე მდგომ მუშას,—ხომ შეგიძლიანთ დარჩეთ აქ ჩემთან?

— თუ საჭიროა რატომაც არა,—მიუგო ჩაფსაკენლმა მუშამ.

— მაშინ მეც დავრჩები, ეიღერი გრიგოლის-ძეს! — სთქვა მთავარმა ინჟენერმა და ზეზე წამოდგა.

— არა, — გადაწყვეტით მიუგო მოხუცმა.—თქვენ წადით და იმ ახალგაზრდას მიხედეთ!—შემდეგ მუშას მიუბრუნდა და სახელი ჰკითხა.

— პროკოფი, პროფესორო! — მიუგო მუშამ.

— კეთილი, ამხანაგო პროკოფი! აქ ხალათი ხომ იშოვება? თუ იშოვება, შომეცილი, თქვენც ჩაიცვით! ეს მანქანა უნდა დავმალოთ.

— არაფერი არ გამოგა, ეიღერი გრიგოლის-ძეს! თვითონ ყმაწვილმა გასინჯა და...—ალაპ ჩაეჭია სტეფანე მაქსიმეს-ძე.

— მიბრძანდით, მიბრძანდით! — შეაწყვეტინა მოხუცმა სიტყვა, ხელი მოხვია და მთავარი ინჟენერი კარებში გაიყვანა.—მე თვითონ უნდდა დავრწმუნდე, მე თვითონ!

— გემორჩილებთ,—მიუგო ბოლოს სტეფანე მაქსიმეს-ძემ და გავიდა

— აბა, პროკოფი, დამეხმარეთ, — უთხრა პროფესორმა მუშას. — უნდდა დავმალოთ მანქანა. ყოველი დეტალი ეუნდა გავსინჯოთ.

შეიდგნენ მანქანის დაშლას. ყველ წვრილმანს სინჯავდა მოხუცი პროფესორი, წმენდადან, ათვალერებდა ცალკეულ ნაწილებს და ნახეზებს ადარებდა.

სწორედ ამ დროს ნოდარი თავის ბინაზე იწვა ლოგინში. მის სასოუმალთან იჯდა მოსკოვში გაცყრობილი და ახლა უკვე მეგობარი ალეკსანდრე.

— არ ვარგა, ნოდარ, ასე არ იქნება!—არიგებდა იგი ლოგინში მწოლარე ნოდარს.

ის პირველი იყო, რომელმაც ტახტაზე პირქვე დაბრუნდი და აქვითინებულ ნოდარს მიუსწრო.

ნოდარს დიდი ტანჯვა ჰქონდა გამოვლილი, მაგრამ ბის ცრემლი ცრემლი არასოდეს არ მიჰკარებია.

ახლა კი თითონაც უკვირდა, საიდან მოდიოდა ამდენი ცრემლი.

ღამის სამის ნახევარი იყო, როდესაც ტელეფონთან ალექსანდრე მივიდა.

— ვინ ბნებავთ? ნოდარი?—წევს... კეთილი, გადავცემ.

ნოდარი თითონ მივიდა.

— ვინ არის?—შეეკითხა იგი. — თქვენ ბრძანდებით, ეიღერი გრიგოლის-ძე? მანქანა ამუშავდა? რას ბრძანებთ?!—გასძახა ნოდარმა დასიხარულისაგან მალი ხელიდან გაუვარდა.—ალექსანდრე, ალექსანდრე! —დაიყვირა და მეგობარს გადაეხვია.—ამუშავდა მანქანა, ახლავე უნდა წავიდე!

ალექსანდრე გონს ვერც კი მოსულიყო, რომ ნოდარმა ქუდს დასტაცა ხელი და გარეთ გავარდა.

როდესაც ნოდარი ქარხანაში მივიდა, მოხუცი პროფესორი და პროკოფი ქანდაკებებივით გაუნძრეველად იდგნენ და ერთმანეთს შესჩერებოდნენ.

მანქანა ძველებურად ჩუმად იდგა თავის ადგილას და ხმას არ იღებდა.

ნოდარი გაფითრდა:

„ეგაი თუ ვანგებ გამამხნევესო“— გაიფიქრა ნოდარმა.

მაგრამ ამ დროს მოხუცმა პროფესორმა მიმართა:

— მომილოცავს მსოფლიო მეცნიერის სახელი!—უთხრა, ხელი ჩამოართვა და გადაკოცნა.—ფიცები ყოფილხარ. ნოდარ სოლომონის-ძე. ცოტა რამ უნდოდა, თქვენ-კი დასტოფეთ და გაიქეცოთ.

— ძვირფასო პროფესორო! — დაიძახა ნოდარმა და მოხუცი მკერდზე მიიკრა.

ცოტა ხნის შემდეგ მთავარი ინჟენერი და სახკომის მოადგილეც მოვიდნენ.

ისინიც უდიდესი სიხარულით და აღფრთოვანებით ულოცავდნენ ნოდარს დიდ გამარჯვებას.

სიჩუმე რომ ჩამოვარდა, მოხუცი პროფესორი, ეიღერი გრიგოლის-ძე მიეიდა კედელთან და ზონარი აიღო. უდიდესი ინტერესით მიაჩერდენ მას, მაგრამ მოხუცი უცბად შეჩერდა.

— არა,—დაიძახა მან და უკან დაიხია, — უმჯობესია ახალგაზრდა მეცნიერმა საკუთარი ხელით შეუეროთოს დენი.

— არა. არა! მიაძახა ნოდარმა.

— პირველად თქვენ ხელში ამუშავდა მანქანა. ამიტომ გთხოვთ, პროფესორო!

ნოდარს სხვებიც დაეთანხმნენ და ისევ მოხუცი შეუდგა საქმეს.

ის კვლავ ზონარით ხელში კედელთან მივიდა და ფახჯრისაკენ წასულ. მთავარ ინჟენერს გასძახა:

— ნუ მიხვალთ ფანჯარასთან, სტეფანე მაქსიმეს-ძე, არ შეიძლება!

ფანჯრის ერთი თვალი ღია იყო, იქიდან სიცივე შემოდიოდა.

მოხუცმა პროფესორმა შეუერია დენი მანქანას.

მანქანამ უცნაური შრიალი დაიწყო და გამოლებულ ფანჯარას უჩვეულო სხივები მიაყარა. სხივები შორს, ძლიერ შორს გაიჭრენ ღამის წყვდიადში.

— ოთხიოდე ასეთი მანქანის შეერთებულ სხივებს,—დაიწყო მოხუცმა, — ვერანაერი ვერ გაუძლებს. ეს უდიდესი აღმოჩენაა!

ყველანი აღფრთოვანდნენ, ერთმანეთს ულოცავდნენ, ჭოცნიდნენ. თრნდენ.

ქალაქში უკვე ისმის მარხილების ყმარენი, თითქოს ამით დასკვინინა, აჯავრებენო, სუსხიან ზამთარს...

...ცა მოწმენდილი იყო, ყინვადა. ისმი მანქანა შეუჩერებლივ მიჰქროდა ქალაქის გარეთ.

უკვე გამოჩნდა თვალუწვდენელი მინდვრები.

გავიდნენ ველზე. ნოდარის მანქანის გამოკვლამ ბრწყინვალე შედეგი უჩვენა მათ.

ორიოდე საათის შემდეგ ყველანი დაბრუნდნენ უკან. მათ თვალებში სხარტული შუქი ბრწყინვიდა.

ნოდარი ჯიბეებში ხელებჩაწყო ბილი დადიოდა ოთახში. სახე უცნაურად. ახლა მისი ბედნიერი ფიქრი რას არ სწვდებოდა.

საზოგადოებრივი უკვე იკოფნენ ნოდარის აღმოჩენის და მისი მანქანის განსხვავებული პრინციპის შესახებ. იგი ტექნიკის არსებული კანონების ფარგლებში ვეღარ თავს დებოდა. მაგრამ იქ არაფერი იყო დენ ინაზე, თუ როგორ არის შექმნილი ეს უჩვეულო მანქანა.

„ყველა ჩვენმა მტერმა უნდა და ჰყარის იარალი“,—გაიფიქრა ნოდარმა.

ამ დროს ზარი დარეკეს.

ნოდარმა გააღო კარი და მასთან შემოვიდა ერთ ერთი საბჭოთა დაწესებულების ორი მუშაკი.

— თქვენ გთხოვენ! ახლავე უნდდა წავიდეთ!—უთხრა ერთმა და კოფიერტი გადასცა ნოდარს.

ნოდარმა სწრაფად გახსნა კონვერტი, წაიკითხა ბარათში ჩაწერილი ლიტყვები და წასასვლელად მოემზადა.

ეი, მიიდწიეს კრემლის კედელს.

მანქანა შეჩერდა და ისინი ძირს გადმოვიდნენ.

არასოდეს არ ყოფილა აქ ნოდარი.

ყველაფერს დიდის ინტერესით ათვალიერებდნენ.

ეეიბერთელა დარბაზში შეეგდნენ. მერე რამდენიმე ოთახი გაიარეს და ბოლოს ერთი ოთახის კარებში თავდაცვის სახკომი შემოხვდა მათ.

— გელოდებთ!—უთხრა მან ნოდარს და მასთან ერთად მოზრდილ ოთახში შეეგდა.

ნოდარს ერუანტელმა დაუარა ტანში:

მაგიდასთან დინჯად მჯდომ ბელადს მიაჩერდა.

— მოგიყვანეთ, იოსებ ბესარიონის-ძე!—მიმართა ბელადს თავდაცვის სახკომმა.

ბელადს სახეზე ტკბილმა ღიმილმა გადაუარა. წამოდგა, ორი ნაბიჯი გადასდგა მაგიდის გვერდით და ხელი მაგრა ჩამოართვა ნოდარს.

— ყოჩაღ! — უთხრა ბელადმა, — გისურვებთ წარმატებას გულით და სულით!

გააცინა ნოდარი იქ მყოფ პოლიტბიუროს სხვა წევრებსაც.

ბელადმა ბევრი საინტერესო საკითხი დაუსვა ახალგაზრდა მეცნიერს, რაც მის ახალ აღმოჩენასთან იყო დაკავშირებული. ნოდარი პირველხანს მეტად მორცხვობდა, სიტყვები უშუალებოდა. მაგრამ ჩქარა დაიგეწყა მორცხვობა და დაწერილებით განმარტა ყველა საკითხი, რომელიც ბელადმა დაუსვა.

— ყოჩაღ, ყოჩაღ! — ადეიმორა ბელადმა ახალგაზრდა მეცნიერს და ღიმილით გადაეხედა თავის თანამებრძოლეს. — ხომ ხედავთ, რას შეიძლება ჩვენი ახალგაზრდობა!

დანარჩენების სახეზეც ოფლი ადგა მოწონებისა და თანაგრძნობის ღიმილი ნოდარმა. მის სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა.

გამომშვიდობებისას ნოდარს ყველაგვარი დახმარება აღუთქვა ბელადმა. მეზობლური და სიბრძნით სავსე თვალები შეანთო ნოდარს და ალვა ხელი მაგრა ჩამოართვა.

უმწეოვრეალესი, ნეტარი განცდით ავსილი ნოდარი განშორდა ბელადს...

იმავე ორმა ჯერმა გააკეთა ნოდარი, და ეს ფიქრი დღე სამ[illegible] ეთ სახარულად ჩაჩარა ნოდარს გულში.

ბიბლიოგრაფია

ს. შანშიაშვილი „ლექსები და პოემები“

„ფედერაციის“ მიერ ეხლახან გამოცემულ კრებულში მოთავსებულია ს. შანშიაშვილის რევოლუციამდელი და უკანასკნელი წლების პოეტური ნაწარმოებები.

კრებულის პირველ ნაწილში, მთავარი ადგილი დათმობილი აქვს იმ ნაწარმოებებს, რომლებიც მიძღვნილია ხალხთა დიდი ბელადების **ლენინისა და სტალინისადმი.** ამ ციკლის ლექსებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია „დედოლესთა ლენინთან“ და „იოსიკ სტალინს“ ამ ლექსებში პოეტი დიდის აღფრთოვანებით უმღერის ბედნიერი ცხოვრების შემომქმედ.

ოქტომბრის დიდმა სოციალისტურმა რევოლუციამ ხალხის წრიდან წამოიყვანა მრავალი გმირი, რომელნიც იბრძოდნენ საბჭოთა ხელისუფლებისათვის. ეს ვმირები უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე იცავდნენ მშრომელთა ხელისუფლებას. ერთი ასეთი გმირის შესახებ არის შეთხზული ს. შანშიაშვილის მიერ ბალადა „დედოსერთა ვაჟკაკ“. ვაჟკაცი **ლენინის** ჯარისკაცი იყო. ის დაიღუპა რევოლუციის საქმისათვის ბრძოლაში. იმ დროს, როდესაც მოხუცი დედა ბუხრის წინ შვილს სიხმარში ხედავდა, „მისი ეაჟი მტერს ბრძოლაში ჰკვეთავდა. ის იბრძოდა წითლებთან, წითელ დროშას იცავდა. ჯარისკაცი ლენინს რუსეთში გაჰყვა მტკიცედ. პირველ რიგში დაეცა... თავი დასდო ხალხისთვის, სისხლი ნორჩმა დაღვარა, ნახა საძმო საფლავი, ეეღარ — დედის ჯალარა“ მოხუცი დედა კი შვილს მოუთმენლად მოელის და ეუცდის:

მეფდამ ფხიზლობს, მზად არის
შვილს ჯეუღლის ჭიჭარი!
თავზე დასთენია,
ამოსული ეისარი.
ალარ ბალეს საბრალოს...
შაკ ძაძაზნი დრო მიდის.
„დედა მას ენაცვალოს“
ხვალაც ღამე ლოდინის!..“.

დიდი რევოლუციისათვის მრავალი ასეთი ეაკაკი იბრძოდა და მსხეერპლად ეწირებოდა ხალხს საერთო საქმეს: ეს გარეშო